

Preuzeto iz elektronsке правне базе **Paragraf Lex**

Ukoliko ovaj propis niste preuzeли sa Paragrafovog sajta ili niste sigurni da li je u pitanju važeća verzija propisa, poslednju verziju možete naći [OVDE](#).

Na osnovu člana 133. stav 3. Ustava Republike Srbije i člana 25. Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi ("Službeni glasnik RS", br. 48/94 i 11/98),

Narodna skupština Republike Srbije, na Drugoj posebnoj sednici Narodne skupštine Republike Srbije u 2006. godini, održanoj 8. novembra 2006. godine, donela je

ODLUKU O PROGLAŠENJU USTAVA REPUBLIKE SRBIJE

Proglašava se Ustav Republike Srbije, koji je usvojila Narodna skupština Republike Srbije na Prvoj posebnoj sednici Narodne skupštine Republike Srbije u 2006. godini, održanoj 30. septembra 2006. godine i koji je konačno usvojen na republičkom referendumu održanom 28. i 29. oktobra 2006. godine.

*
* * *

Polazeći od državne tradicije srpskog naroda i ravnopravnosti svih građana i etničkih zajednica u Srbiji,

polazeći i od toga da je Pokrajina Kosovo i Metohija sastavni deo teritorije Srbije, da ima položaj suštinske autonomije u okviru suverene države Srbije i da iz takvog položaja Pokrajine Kosovo i Metohija slede ustavne obaveze svih državnih organa da zastupaju i štite državne interese Srbije na Kosovu i Metohiji u svim unutrašnjim i spoljnim političkim odnosima,

građani Srbije donose

USTAV REPUBLIKE SRBIJE

("Sl. glasnik RS", br. 98/2006 i 115/2021)

Prvi deo NAČELA USTAVA

Republika Srbija

Član 1

Republika Srbija je država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive, zasnovana na vladavini prava i socijalnoj pravdi, načelima građanske demokratije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama i pripadnosti evropskim principima i vrednostima.

Nosioci suverenosti

Član 2

Suverenost potiče od građana koji je vrše referendumom, narodnom inicijativom i preko svojih slobodno izabralih predstavnika.

Nijedan državni organ, politička organizacija, grupa ili pojedinac ne može prisvojiti suverenost od građana, niti uspostaviti vlast mimo slobodno izražene volje građana.

Vladavina prava

Član 3

Vladavina prava je osnovna pretpostavka Ustava i počiva na neotuđivim ljudskim pravima.

Vladavina prava se ostvaruje slobodnim i neposrednim izborima, ustavnim jemstvima ljudskih i manjinskih prava, podelom vlasti, nezavisnom sudskom vlašću i povinovanjem vlasti Ustavu i zakonu.

Podela vlasti

Član 4

Pravni poređak je jedinstven.

Uređenje vlasti počiva na podeli vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsку.

Odnos tri grane vlasti zasniva se na međusobnom proveravanju i ravnoteži.

Sudska vlast je nezavisna.

Političke stranke

Član 5

Jemči se i priznaje uloga političkih stranaka u demokratskom oblikovanju političke volje građana.

Osnivanje političkih stranaka je slobodno.

Nedopušteno je delovanje političkih stranaka koje je usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje.

Političke stranke ne mogu neposredno vršiti vlast, niti je potčiniti sebi.

Zabrana sukoba interesa

Član 6

Niko ne može vršiti državnu ili javnu funkciju koja je u sukobu sa njegovim drugim funkcijama, poslovima ili privatnim interesima.

Postojanje sukoba interesa i odgovornost pri njegovom rešavanju određuju se Ustavom i zakonom.

Grb, zastava i himna

Član 7

Republika Srbija ima svoj grb, zastavu i himnu.

Grb Republike Srbije se koristi kao Veliki grb i kao Mali grb.

Zastava Republike Srbije postoji i koristi se kao Narodna zastava i kao Državna zastava.

Himna Republike Srbije jeste svečana pesma "Bože pravde".

Izgled i upotreba grba, zastave i himne, uređuju se zakonom.

Teritorija i granica

Član 8

Teritorija Republike Srbije je jedinstvena i nedeljiva.

Granica Republike Srbije je nepovrediva, a menja se po postupku predviđenom za promenu Ustava.

Glavni grad

Član 9

Glavni grad Republike Srbije je Beograd.

Jezik i pismo

Član 10

U Republici Srbiji u službenoj upotrebi su srpski jezik i čiriličko pismo.

Službena upotreba drugih jezika i pisama uređuje se zakonom, na osnovu Ustava.

Svetovnost države

Član 11

Republika Srbija je svetovna država.

Crkve i verske zajednice su odvojene od države.

Nijedna religija ne može se uspostaviti kao državna ili obavezna.

Pokrajinska autonomija i lokalna samouprava

Član 12

Državna vlast ograničena je pravom građana na pokrajinsku autonomiju i lokalnu samoupravu.

Pravo građana na pokrajinsku autonomiju i lokalnu samoupravu podleže samo nadzoru ustavnosti i zakonitosti.

Zaštita državljana i Srba u inostranstvu

Član 13

Republika Srbija štiti prava i interes svojih državljana u inostranstvu.

Republika Srbija razvija i unapređuje odnose Srba koji žive u inostranstvu sa matičnom državom.

Zaštita nacionalnih manjina

Član 14

Republika Srbija štiti prava nacionalnih manjina.

Država jemči posebnu zaštitu nacionalnim manjinama radi ostvarivanja potpune ravnopravnosti i očuvanja njihovog identiteta.

Ravnopravnost polova

Član 15

Država jemči ravnopravnost žena i muškaraca i razvija politiku jednakih mogućnosti.

Međunarodni odnosi

Član 16

Spoljna politika Republike Srbije počiva na opštepriznatim principima i pravilima međunarodnog prava.

Opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava i potvrđeni međunarodni ugovori sastavni su deo pravnog poretku Republike Srbije i neposredno se primenjuju. Potvrđeni međunarodni ugovori moraju biti u skladu s Ustavom.

Položaj stranaca

Član 17

Stranci, u skladu sa međunarodnim ugovorima, imaju u Republici Srbiji sva prava zajemčena Ustavom i zakonom, izuzev prava koja po Ustavu i zakonu imaju samo državljeni Republike Srbije.

Drugi deo LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA I SLOBODE

1. Osnovna načela

Neposredna primena zajemčenih prava

Član 18

Ljudska i manjinska prava zajemčena Ustavom neposredno se primenjuju.

Ustavom se jemče, i kao takva, neposredno se primenjuju ljudska i manjinska prava zajemčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovorima i zakonima. Zakonom se može propisati način ostvarivanja ovih prava samo ako je to Ustavom izričito predviđeno ili ako je to neophodno za ostvarenje pojedinog prava zbog njegove prirode, pri čemu zakon ni u kom slučaju ne sme da utiče na suštinu zajemčenog prava.

Odredbe o ljudskim i manjinskim pravima tumače se u korist unapređenja vrednosti demokratskog društva, saglasno važećim međunarodnim standardima ljudskih i manjinskih prava, kao i praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sproveođenje.

Svrha ustavnih jemstava

Član 19

Jemstva neotuđivih ljudskih i manjinskih prava u Ustavu služe očuvanju ljudskog dostojanstva i ostvarenju pune slobode i jednakosti svakog pojedinca u pravednom, otvorenom i demokratskom društvu, zasnovanom na načelu vladavine prava.

Ograničenja ljudskih i manjinskih prava

Član 20

Ljudska i manjinska prava zajemčena Ustavom mogu zakonom biti ograničena ako ograničenje dopušta Ustav, u svrhe radi kojih ga Ustav dopušta, u obimu neophodnom da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava.

Dostignuti nivo ljudskih i manjinskih prava ne može se smanjivati.

Pri ograničavanju ljudskih i manjinskih prava, svi državni organi, a naročito sudovi, dužni su da vode računa o sušтинu prava koje se ograničava, važnosti svrhe ograničenja, prirodi i obimu ograničenja, odnosu ograničenja sa svrhom ograničenja i o tome da li postoji način da se svrha ograničenja postigne manjim ograničenjem prava.

Zabрана diskriminacije

Član 21

Pred Ustavom i zakonom svi su jednaki.

Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su suštinski u nejednakom položaju sa ostalim građanima.

Zaštita ljudskih i manjinskih prava i sloboda

Član 22

Svako ima pravo na sudsku zaštitu ako mu je povređeno ili uskraćeno neko ljudsko ili manjinsko pravo zajemčeno Ustavom, kao i pravo na uklanjanje posledica koje su povredom nastale.

Građani imaju pravo da se obrate međunarodnim institucijama radi zaštite svojih sloboda i prava zajemčenih Ustavom.

2. Ljudska prava i slobode

Dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti

Član 23

Ljudsko dostojanstvo je neprikosnovenovo i svi su dužni da ga poštuju i štite.

Svako ima pravo na slobodan razvoj ličnosti, ako time ne krši prava drugih zajemčena Ustavom.

Pravo na život

Član 24

Ljudski život je neprikosnoven.

U Republici Srbiji nema smrtne kazne.

Zabranjeno je kloniranje ljudskih bića.

Nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta

Član 25

Fizički i psihički integritet je nepovrediv.

Niko ne može biti izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim ili naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka.

Zabrana ropstva, položaja sličnog ropstvu i prinudnog rada

Član 26

Niko ne može biti držan u ropstvu ili u položaju sličnom ropstvu.

Svaki oblik trgovine ljudima je zabranjen.

Zabranjen je prinudni rad. Seksualno ili ekonomsko iskorišćavanje lica koje je u nepovoljnem položaju smatra se prinudnim radom.

Prinudnim radom se ne smatra rad ili služba lica na izdržavanju kazne lišenja slobode, ako je njihov rad zasnovan na principu dobrovoljnosti, uz novčanu nadoknadu, rad ili služba lica na vojnoj službi, kao ni rad ili služba za vreme ratnog ili vanrednog stanja u skladu sa merama propisanim prilikom proglašenja ratnog ili vanrednog stanja.

Pravo na slobodu i bezbednost

Član 27

Svako ima pravo na ličnu slobodu i bezbednost. Lišenje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji su predviđeni zakonom.

Lice koje je lišeno slobode od strane državnog organa odmah se, na jeziku koji razume, obaveštava o razlozima lišenja slobode, o optužbi koja mu se stavlja na teret kao i o svojim pravima i ima pravo da bez odlaganja o svom lišenju slobode obavesti lice po svom izboru.

Svako ko je lišen slobode ima pravo žalbe sudu, koji je dužan da hitno odluči o zakonitosti lišenja slobode i da naredi puštanje na slobodu ako je lišenje slobode bilo nezakonito.

Kaznu koja obuhvata lišenje slobode može izreći samo sud.

Postupanje s licem lišenim slobode

Član 28

Prema licu lišenom slobode mora se postupati čovečno i s uvažavanjem dostojanstva njegove ličnosti.

Zabranjeno je svako nasilje prema licu lišenom slobode.

Zabranjeno je iznuđivanje iskaza.

Dopunska prava u slučaju lišenja slobode bez odluke suda

Član 29

Licu lišenom slobode bez odluke suda, odmah se saopštava da ima pravo da ništa ne izjavljuje i pravo da ne bude saslušano bez prisustva branioca koga samo izabere ili branioca koji će mu besplatno pružiti pravnu pomoć ako ne može da je plati.

Lice lišeno slobode bez odluke suda mora bez odlaganja, a najkasnije u roku od 48 časova, biti predato nadležnom sudu, u protivnom se pušta na slobodu.

Pritvor

Član 30

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo može biti pritvoreno samo na osnovu odluke suda, ako je pritvaranje neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

Ako nije saslušano prilikom donošenja odluke o pritvoru ili ako odluka o pritvoru nije izvršena neposredno po donošenju, pritvoreno lice mora u roku od 48 časova od lišenja slobode da bude izvedeno pred nadležni sud, koji potom ponovo odlučuje o pritvoru.

Pismeno i obrazloženo rešenje suda o pritvoru uručuje se pritvoreniku najkasnije 12 časova od pritvaranja. Odluku o žalbi na pritvor sud donosi i dostavlja pritvoreniku u roku od 48 časova.

Trajanje pritvora

Član 31

Trajanje pritvora sud svodi na najkraće neophodno vreme, imajući u vidu razloge pritvora. Pritvor određen odlukom prvostepenog suda traje u istrazi najduže tri meseca, a viši sud ga može, u skladu sa zakonom, produžiti na još tri meseca. Ako do isteka ovog vremena ne bude podignuta optužnica, okrivljeni se pušta na slobodu.

Posle podizanja optužnice trajanje pritvora sud svodi na najkraće neophodno vreme, u skladu sa zakonom.

Pritvorenik se pušta da se brani sa slobode čim prestanu razlozi zbog kojih je pritvor bio određen.

Pravo na pravično suđenje

Član 32

Svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega.

Svakome se jemči pravo na besplatnog prevodioca, ako ne govori ili ne razume jezik koji je u službenoj upotrebi u sudu i pravo na besplatnog tumača, ako je slep, gluv ili nem.

Javnost se može isključiti tokom čitavog postupka koji se vodi pred sudom ili u delu postupka, samo radi zaštite interesa nacionalne bezbednosti, javnog reda i morala u demokratskom društvu, kao i radi zaštite interesa maloletnika ili privatnosti učesnika u postupku, u skladu sa zakonom.

Posebna prava okrivljenog

Član 33

Svako ko je okrivljen za krivično delo ima pravo da u najkraćem roku, u skladu sa zakonom, podrobno i na jeziku koji razume, bude obavešten o prirodi i razlozima dela za koje se tereti, kao i o dokazima prikupljenim protiv njega.

Svako ko je okrivljen za krivično delo ima pravo na odbranu i pravo da uzme branioca po svom izboru, da s njim nesmetano opšti i da dobije primereno vreme i odgovarajuće uslove za pripremu odbrane.

Okrivljeni koji ne može da snosi troškove branioca, ima pravo na besplatnog branioca, ako to zahteva interes pravičnosti, u skladu sa zakonom.

Svako ko je okrivljen za krivično delo, a dostupan je sudu, ima pravo da mu se sudi u njegovom prisustvu i ne može biti kažnen, ako mu nije omogućeno da bude saslušan i da se brani.

Svako kome se sudi za krivično delo ima pravo da sam ili preko branioca iznosi dokaze u svoju korist, ispituje svedoke optužbe i da zahteva da se, pod istim uslovima kao svedoci optužbe i u njegovom prisustvu, ispituju i svedoci odbrane.

Svako kome se sudi za krivično delo ima pravo da mu se sudi bez odugovlaženja.

Lice koje je okrivljeno ili kome se sudi za krivično delo nije dužno da daje iskaze protiv sebe ili protiv lica bliskih sebi, niti da prizna krivicu.

Sva prava koja ima okrivljeni za krivično delo ima, shodno zakonu i u skladu sa njim, i fizičko lice protiv koga se vodi postupak za neko drugo kažnjivo delo.

Pravna sigurnost u kaznenom pravu

Član 34

Niko se ne može oglasiti krivim za delo koje, pre nego što je učinjeno, zakonom ili drugim propisom zasnovanim na zakonu nije bilo predviđeno kao kažnjivo, niti mu se može izreći kazna koja za to delo nije bila predviđena.

Kazne se određuju prema propisu koji je važio u vreme kad je delo učinjeno, izuzev kad je kasniji propis povoljniji za učinioca. Krivična dela i krivične sankcije određuju se zakonom.

Svako se smatra nevinim za krivično delo dok se njegova krivica ne utvrdi pravnosnažnom odlukom suda.

Niko ne može biti gonjen ni kažnen za krivično delo za koje je pravnosnažnom presudom oslobođen ili osuđen ili za koje je optužba pravnosnažno odbijena ili postupak pravnosnažno obustavljen, niti sudska odluka može biti izmenjena na štetu

okrivljenog u postupku po vanrednom pravnom leku. Istim zabranama podleže vođenje postupka za neko drugo kažnjivo delo.

Izuzetno, ponavljanje postupka je dopušteno u skladu s kaznenim propisima, ako se otkriju dokazi o novim činjenicama koje su, da su bile poznate u vreme suđenja, mogле bitno da utiču na njegov ishod ili ako je u ranijem postupku došlo do bitne povrede koja je mogla uticati na njegov ishod.

Krivično gonjenje i izvršenje kazne za ratni zločin, genocid i zločin protiv čovečnosti ne zastareva.

Pravo na rehabilitaciju i naknadu štete

Član 35

Ko je bez osnova ili nezakonito lišen slobode, pritvoren ili osuđen za kažnjivo delo ima pravo na rehabilitaciju, naknadu štete od Republike Srbije i druga prava utvrđena zakonom.

Svako ima pravo na naknadu materijalne ili nematerijalne štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom prouzrokuje državni organ, imalac javnog ovlašćenja, organ autonomne pokrajine ili organ jedinice lokalne samouprave.

Zakon određuje uslove pod kojima oštećeni ima pravo da zahteva naknadu štete neposredno od lica koje je štetu prouzrokovalo.

Pravo na jednaku zaštitu prava i na pravno sredstvo

Član 36

Jemči se jednak zaštita prava pred sudovima i drugim državnim organima, imaočima javnih ovlašćenja i organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave.

Svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu.

Pravo na pravnu ličnost

Član 37

Svako lice ima pravnu sposobnost.

Lice punoletstvom stiče sposobnost da samostalno odlučuje o svojim pravima i obavezama. Punoletstvo nastupa sa navršenih 18 godina.

Izbor i korišćenje ličnog imena i imena svoje dece slobodni su.

Pravo na državljanstvo

Član 38

Sticanje i prestanak državljanstva Republike Srbije uređuje zakon.

Državljanin Republike Srbije ne može biti proteran, ni lišen državljanstva ili prava da ga promeni.

Dete rođeno u Republici Srbiji ima pravo na državljanstvo Republike Srbije, ako nisu ispunjeni uslovi da stekne državljanstvo druge države.

Sloboda kretanja

Član 39

Svako ima pravo da se slobodno kreće i nastanjuje u Republici Srbiji, da je napusti i da se u nju vrati.

Sloboda kretanja i nastanjivanja i pravo da se napusti Republika Srbija mogu se ograničiti zakonom, ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka, zaštite javnog reda i mira, sprečavanja širenja zaraznih bolesti ili odbrane Republike Srbije.

Ulazak stranaca u Republiku Srbiju i boravak u njoj uređuje se zakonom. Stranac može biti proteran samo na osnovu odluke nadležnog organa, u zakonom predviđenom postupku i ako mu je obezbeđeno pravo žalbe i to samo tamo gde mu ne preti progon zbog njegove rase, pola, vere, nacionalne pripadnosti, državljanstva, pripadnosti određenoj društvenoj grupi, političkog mišljenja ili gde mu ne preti ozbiljno kršenje prava zajemčenih ovim ustavom.

Nepovrednost stana

Član 40

Stan je nepovrediv.

Niko ne može bez pismene odluke suda ući u tuđi stan ili druge prostorije protiv volje njihovog držaoca, niti u njima vršiti pretres. Držalač stana i druge prostorije ima pravo da sam ili preko svoga zastupnika i uz još dva punoletna svedoka prisustvuje pretresanju. Ako držalač stana ili njegov zastupnik nisu prisutni, pretresanje je dopušteno u prisustvu dva punoletna svedoka.

Bez odluke suda, ulazak u tuđi stan ili druge prostorije, izuzetno i pretresanje bez prisustva svedoka, dozvoljeni su ako je to neophodno radi neposrednog lišenja slobode učinioča krivičnog dela ili otklanjanja neposredne i ozbiljne opasnosti za ljudе ili imovinu, na način predviđen zakonom.

Tajnost pisama i drugih sredstava opštenja

Član 41

Tajnost pisama i drugih sredstava komuniciranja je nepovrediva.

Odstupanja su dozvoljena samo na određeno vreme i na osnovu odluke suda, ako su neophodna radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije, na način predviđen zakonom.

Zaštita podataka o ličnosti

Član 42

Zajemčena je zaštita podataka o ličnosti.

Prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti uređuju se zakonom.

Zabranjena je i kažnjiva upotreba podataka o ličnosti izvan svrhe za koju su prikupljeni, u skladu sa zakonom, osim za potrebe vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije, na način predviđen zakonom.

Svako ima pravo da bude obavešten o prikupljenim podacima o svojoj ličnosti, u skladu sa zakonom, i pravo na sudsku zaštitu zbog njihove zloupotrebe.

Sloboda misli, savesti i veroispovesti

Član 43

Jemči se sloboda misli, savesti, uverenja i veroispovesti, pravo da se ostane pri svom uverenju ili veroispovesti ili da se oni promene prema sopstvenom izboru.

Niko nije dužan da se izjašnjava o svojim verskim i drugim uverenjima.

Svako je sloboden da ispoljava svoju veru ili ubeđenje veroispovedanja, obavljanjem verskih obreda, pohađanjem verske službe ili nastave, pojedinačno ili u zajednici s drugima, kao i da privatno ili javno iznese svoja verska uverenja.

Sloboda ispoljavanja vere ili uverenja može se ograničiti zakonom, samo ako je to neophodno u demokratskom društvu, radi zaštite života i zdravlja ljudi, morala demokratskog društva, sloboda i prava građana zajemčenih Ustavom, javne bezbednosti i javnog reda ili radi sprečavanja izazivanja ili podsticanja verske, nacionalne ili rasne mržnje.

Roditelji i zakonski staraoci imaju pravo da svojoj deci obezbede versko i moralno obrazovanje u skladu sa svojim uverenjima.

Crkve i verske zajednice

Član 44

Crkve i verske zajednice su ravnopravne i odvojene od države.

Crkve i verske zajednice su ravnopravne i slobodne da samostalno uređuju svoju unutrašnju organizaciju, verske poslove, da javno vrše verske obrede, da osnivaju verske škole, socijalne i dobrotvorne ustanove i da njima upravljaju, u skladu sa zakonom.

Ustavni sud može zabraniti versku zajednicu samo ako njeno delovanje ugrožava pravo na život, pravo na psihičko i fizičko zdravlje, prava dece, pravo na lični i porodični integritet, pravo na imovinu, javnu bezbednost i javni red ili ako izaziva i podstiče versku, nacionalnu ili rasnu netrpeljivost.

Prigovor savesti

Član 45

Lice nije dužno da, protivno svojoj veri ili ubeđenjima, ispunjava vojnu ili drugu obavezu koja uključuje upotrebu oružja.

Lice koje se pozove na prigovor savesti može biti pozvano da ispuni vojnu obavezu bez obaveze da nosi oružje, u skladu sa zakonom.

Sloboda mišljenja i izražavanja

Član 46

Jemči se sloboda mišljenja i izražavanja, kao i sloboda da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obaveštenja i ideje.

Sloboda izražavanja može se zakonom ograničiti, ako je to neophodno radi zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije.

Sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti

Član 47

Izražavanje nacionalne pripadnosti je slobodno.

Niko nije dužan da se izjašnjava o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

Podsticanje uvažavanja razlika

Član 48

Merama u obrazovanju, kulturi i javnom obaveštavanju, Republika Srbija podstiče razumevanje, uvažavanje i poštovanje razlika koje postoje zbog posebnosti etničkog, kulturnog, jezičkog ili verskog identiteta njenih građana.

Zabrana izazivanja rasne, nacionalne i verske mržnje

Član 49

Zabranjeno je i kažnjivo svako izazivanje i podsticanje rasne, nacionalne, verske ili druge neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti.

Sloboda medija

Član 50

Svako je slobodan da bez odobrenja, na način predviđen zakonom, osniva novine i druga sredstva javnog obaveštavanja.

Televizijske i radio-stanice osnivaju se u skladu sa zakonom.

U Republici Srbiji nema cenzure. Nadležni sud može spričiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obaveštavanja samo ako je to u demokratskom društvu neophodno radi spričavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka ili narušavanje teritorijalnog integriteta Republike Srbije, spričavanja propagiranja rata ili podstrekavanja na neposredno nasilje ili radi spričavanja zagovaranja rasne, nacionalne ili verske mržnje, kojim se podstiče na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje.

Ostvarivanje prava na ispravku neistinite, nepotpune ili netačno prenute informacije kojom je povređeno nečije pravo ili interes i prava na odgovor na objavljenu informaciju uređuje se zakonom.

Pravo na obaveštenost

Član 51

Svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obaveštavan o pitanjima od javnog značaja i sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju.

Svako ima pravo na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, u skladu sa zakonom.

Izborno pravo

Član 52

Svaki punoletan, poslovno sposoban državljanin Republike Srbije ima pravo da bira i da bude biran.

Izborno pravo je opšte i jednako, izbori su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno i lično.

Izborno pravo uživa pravnu zaštitu u skladu sa zakonom.

Pravo na učešće u upravljanju javnim poslovima

Član 53

Građani imaju pravo da učestvuju u upravljanju javnim poslovima i da pod jednakim uslovima stupaju u javne službe i na javne funkcije.

Sloboda okupljanja

Član 54

Mirno okupljanje građana je slobodno.

Okupljanje u zatvorenom prostoru ne podleže odobrenju, ni prijavljivanju.

Zborovi, demonstracije i druga okupljanja građana na otvorenom prostoru prijavljuju se državnom organu, u skladu sa zakonom.

Sloboda okupljanja može se zakonom ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite javnog zdravlja, morala, prava drugih ili bezbednosti Republike Srbije.

Sloboda udruživanja

Član 55

Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja.

Udruženja se osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ, u skladu sa zakonom.

Zabranjena su tajna i paravojna udruženja.

Ustavni sud može zabraniti samo ono udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje.

Sudije Ustavnog suda, sudije, javni tužioци, Zaštitnik građana, pripadnici policije i pripadnici vojske ne mogu biti članovi političkih stranaka.

Pravo na peticiju

Član 56

Svako ima pravo da, sam ili zajedno sa drugima, upućuje peticije i druge predloge državnim organima, organizacijama kojima su poverena javna ovlašćenja, organima autonomne pokrajine i organima jedinica lokalne samouprave i da od njih dobije odgovor kada ga traži.

Zbog upućivanja peticija i predloga niko ne može da trpi štetne posledice.

Niko ne može da trpi štetne posledice za stavove iznete u podnetoj peticiji ili predlogu, osim ako je time učinio krivično delo.

Pravo na utočište

Član 57

Stranac koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, pola, jezika, veroispovesti, nacionalne pripadnosti ili pripadnosti nekoj grupi ili zbog svojih političkih uverenja, ima pravo na utočište u Republici Srbiji.

Postupak za sticanje utočišta uređuje se zakonom.

Pravo na imovinu

Član 58

Jemči se mirno uživanje svojine i drugih imovinskih prava stečenih na osnovu zakona.

Pravo svojine može biti oduzeto ili ograničeno samo u javnom interesu utvrđenom na osnovu zakona, uz naknadu koja ne može biti niža od tržišne.

Zakonom se može ograničiti način korišćenja imovine.

Oduzimanje ili ograničenje imovine radi naplate poreza i drugih dažbina ili kazni, dozvoljeno je samo u skladu sa zakonom.

Pravo nasleđivanja

Član 59

Jemči se pravo nasleđivanja, u skladu sa zakonom.

Pravo nasleđivanja ne može biti isključeno ili ograničeno zbog neispunjavanja javnih obaveza.

Pravo na rad

Član 60

Jemči se pravo na rad, u skladu sa zakonom.

Svako ima pravo na slobodan izbor rada.

Svima su, pod jednakim uslovima, dostupna sva radna mesta.

Svako ima pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i na pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa. Niko se tih prava ne može odreći.

Ženama, omladini i invalidima omogućuju se posebna zaštita na radu i posebni uslovi rada, u skladu sa zakonom.

Pravo na štrajk

Član 61

Zaposleni imaju pravo na štrajk, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Pravo na štrajk može biti ograničeno samo zakonom, shodno prirodi ili vrsti delatnosti.

Pravo na zaključenje braka i ravnopravnost supružnika

Član 62

Svako ima pravo da slobodno odluči o zaključenju i raskidanju braka.

Brak se zaključuje na osnovu slobodno datog pristanka muškarca i žene pred državnim organom.

Zaključenje, trajanje i raskid braka počivaju na ravnopravnosti muškarca i žene.

Brak i odnosi u braku i porodici uređuju se zakonom.

Vanbračna zajednica se izjednačava sa brakom, u skladu sa zakonom.

Sloboda odlučivanja o rađanju

Član 63

Svako ima pravo da slobodno odluči o rađanju dece.

Republika Srbija podstiče roditelje da se odluče na rađanje dece i pomaže im u tome.

Prava deteta

Član 64

Deca uživaju ljudska prava primereno svom uzrastu i duševnoj zrelosti.

Svako dete ima pravo na lično ime, upis u matičnu knjigu rođenih, pravo da sazna svoje poreklo i pravo da očuva svoj identitet.

Deca su zaštićena od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebljavanja.

Deca rođena izvan braka imaju jednaka prava kao deca rođena u braku.

Prava deteta i njihova zaštita uređuju se zakonom.

Prava i dužnosti roditelja

Član 65

Roditelji imaju pravo i dužnost da izdržavaju, vaspitavaju i obrazuju svoju decu, i u tome su ravnopravni.

Sva ili pojedina prava mogu jednom ili oboma roditeljima biti oduzeta ili ograničena samo odlukom suda, ako je to u najboljem interesu deteta, u skladu sa zakonom.

Posebna zaštita porodice, majke, samohranog roditelja i deteta

Član 66

Porodica, majka, samohrani roditelj i dete u Republici Srbiji uživaju posebnu zaštitu, u skladu sa zakonom.

Majci se pruža posebna podrška i zaštita pre i posle porođaja.

Posebna zaštita pruža se deci o kojoj se roditelji ne staraju i deci koja su ometena u psihičkom ili fizičkom razvoju.

Deca mlađa od 15 godina ne mogu biti zaposlena niti, ako su mlađa od 18 godina, mogu da rade na poslovima štetnim po njihovo zdravlje ili moral.

Pravo na pravnu pomoć

Član 67

Svakome se, pod uslovima određenim zakonom, jemči pravo na pravnu pomoć.

Pravnu pomoć pružaju advokatura, kao samostalna i nezavisna služba, i službe pravne pomoći koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave, u skladu sa zakonom.

Zakonom se određuje kada je pravna pomoć besplatna.

Zdravstvena zaštita

Član 68

Svako ima pravo na zaštitu svog fizičkog i psihičkog zdravlja.

Deca, trudnice, majke tokom porodiljskog odsustva, samohrani roditelji sa decom do sedme godine i stari ostvaruju zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, ako je ne ostvaruju na drugi način, u skladu sa zakonom.

Zdravstveno osiguranje, zdravstvena zaštita i osnivanje zdravstvenih fondova uređuju se zakonom.

Republika Srbija pomaže razvoj zdravstvene i fizičke kulture.

Socijalna zaštita

Član 69

Građani i porodice kojima je neophodna društvena pomoć radi savladavanja socijalnih i životnih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, imaju pravo na socijalnu zaštitu, čije se pružanje zasniva na načelima socijalne pravde, humanizma i poštovanja ljudskog dostojanstva.

Prava zaposlenih i njihovih porodica na socijalno obezbeđenje i osiguranje uređuju se zakonom.

Zaposleni ima pravo na naknadu zarade u slučaju privremene sprečenosti za rad, kao i pravo na naknadu u slučaju privremene nezaposlenosti, u skladu sa zakonom.

Invalidima, ratnim veteranim i žrtvama rata pruža se posebna zaštita, u skladu sa zakonom.

Fondovi socijalnog osiguranja osnivaju se u skladu sa zakonom.

Penzijsko osiguranje

Član 70

Penzijsko osiguranje uređuje se zakonom.

Republika Srbija stara se o ekonomskoj sigurnosti penzionera.

Pravo na obrazovanje

Član 71

Svako ima pravo na obrazovanje.

Osnovno obrazovanje je obavezno i besplatno, a srednje obrazovanje je besplatno.

Svi građani imaju, pod jednakim uslovima, pristup visokoškolskom obrazovanju. Republika Srbija omogućuje uspešnim i nadarenim učenicima slabijeg imovnog stanja besplatno visokoškolsko obrazovanje, u skladu sa zakonom.

Osnivanje škola i univerziteta uređuje se zakonom.

Autonomija univerziteta

Član 72

Jemči se autonomija univerziteta, visokoškolskih i naučnih ustanova.

Univerziteti, visokoškolske i naučne ustanove samostalno odlučuju o svome uređenju i radu, u skladu sa zakonom.

Sloboda naučnog i umetničkog stvaranja

Član 73

Naučno i umetničko stvaralaštvo je slobodno.

Autorima naučnih i umetničkih dela jemče se moralna i materijalna prava, u skladu sa zakonom.

Republika Srbija podstiče i pomaže razvoj nauke, kulture i umetnosti.

Zdrava životna sredina

Član 74

Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju.

Svako, a posebno Republika Srbija i autonomna pokrajina, odgovoran je za zaštitu životne sredine.

Svako je dužan da čuva i poboljšava životnu sredinu.

3. Prava pripadnika nacionalnih manjina

Osnovna odredba

Član 75

Pripadnicima nacionalnih manjina, pored prava koja su Ustavom zajemčena svim građanima, jemče se dodatna, individualna ili kolektivna prava. Individualna prava ostvaruju se pojedinačno, a kolektivna u zajednici sa drugima, u skladu sa Ustavom, zakonom i međunarodnim ugovorima.

Putem kolektivnih prava pripadnici nacionalnih manjina, neposredno ili preko svojih predstavnika, učestvuju u odlučivanju ili sami odlučuju o pojedinim pitanjima vezanim za svoju kulturu, obrazovanje, obaveštavanje i službenu upotrebu jezika i pisma, u skladu sa zakonom.

Radi ostvarenja prava na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obaveštavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma, pripadnici nacionalnih manjina mogu izabrati svoje nacionalne savete, u skladu sa zakonom.

Zabрана diskriminacije nacionalnih manjina

Član 76

Pripadnicima nacionalnih manjina jemči se ravnopravnost pred zakonom i jednaka zakonska zaštita.

Zabranjena je bilo kakva diskriminacija zbog pripadnosti nacionalnoj manjini.

Ne smatraju se diskriminacijom posebni propisi i privremene mere koje Republika Srbija može uvesti u ekonomskom, socijalnom, kulturnom i političkom životu, radi postizanja pune ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i građana koji pripadaju većini, ako su usmerene na uklanjanje izrazito nepovoljnih uslova života koji ih posebno pogađaju.

Ravnopravnost u vođenju javnih poslova

Član 77

Pripadnici nacionalnih manjina imaju, pod istim uslovima kao ostali građani, pravo da učestvuju u upravljanju javnim poslovima i da stupaju na javne funkcije.

Pri zapošljavanju u državnim organima, javnim službama, organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave vodi se računa o nacionalnom sastavu stanovništva i odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina.

Zabрана nasilne asimilacije

Član 78

Zabranjena je nasilna asimilacija pripadnika nacionalnih manjina.

Zaštita pripadnika nacionalnih manjina od svake radnje usmerene ka njihovoj nasilnoj asimilaciji uređuje se zakonom.

Zabranjeno je preduzimanje mera koje bi prouzrokovale veštačko menjanje nacionalnog sastava stanovništva na područjima gde pripadnici nacionalnih manjina žive tradicionalno i u značajnom broju.

Pravo na očuvanje posebnosti

Član 79

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo: na izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i verske posebnosti; na upotrebu svojih simbola na javnim mestima; na korišćenje svog jezika i pisma; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, državni organi, organizacije kojima su poverena javna ovlašćenja, organi autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave vode postupak i na njihovom jeziku; na školovanje na svom jeziku u državnim ustanovama i ustanovama autonomnih pokrajina; na osnivanje privatnih obrazovnih ustanova; da na svome jeziku koriste svoje ime i prezime; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica, naselja i topografske oznake budu ispisane i na njihovom jeziku; na potpuno, blagovremeno i nepristrasno obaveštavanje na svom jeziku, uključujući i pravo na izražavanje, primanje, slanje i razmenu obaveštenja i ideja; na osnivanje sopstvenih sredstava javnog obaveštavanja, u skladu sa zakonom.

U skladu sa Ustavom, na osnovu zakona, pokrajinskim propisima mogu se ustanoviti dodatna prava pripadnika nacionalnih manjina.

Pravo na udruživanje i na saradnju sa sunarodnicima

Član 80

Pripadnici nacionalnih manjina mogu da osnivaju prosvetna i kulturna udruženja, koja dobrovoljno finansiraju.

Republika Srbija priznaje prosvetnim i kulturnim udruženjima nacionalnih manjina posebnu ulogu u ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na nesmetane veze i saradnju sa sunarodnicima izvan teritorije Republike Srbije.

Razvijanje duha tolerancije

Član 81

U oblasti obrazovanja, kulture i informisanja Srbija podstiče duh tolerancije i međukulturnog dijaloga i preduzima efikasne mere za unapređenje uzajamnog poštovanja, razumevanja i saradnje među svim ljudima koji žive na njenoj teritoriji, bez obzira na njihov etnički, kulturni, jezički ili verski identitet.

Treći deo EKONOMSKO UREĐENJE I JAVNE FINANSIJE

1. Ekonomsko uređenje

Osnovna načela

Član 82

Ekonomsko uređenje u Republici Srbiji počiva na tržišnoj privredi, otvorenom i slobodnom tržištu, slobodi preduzetništva, samostalnosti privrednih subjekata i ravnopravnosti privatne i drugih oblika svojine.

Republika Srbija je jedinstveno privredno područje sa jedinstvenim tržištem roba, rada, kapitala i usluga.

Uticaj tržišne privrede na socijalni i ekonomski položaj zaposlenih usklađuje se kroz socijalni dijalog između sindikata i poslodavaca.

Sloboda preduzetništva

Član 83

Preduzetništvo je slobodno.

Preduzetništvo se može ograničiti zakonom, radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine i prirodnih bogatstava i radi bezbednosti Republike Srbije.

Položaj na tržištu

Član 84

Svi imaju jednak pravni položaj na tržištu.

Zabranjeni su akti kojima se, suprotno zakonu, ograničava slobodna konkurenca, stvaranjem ili zloupotrebo monopolskog ili dominantnog položaja.

Prava stečena ulaganjem kapitala na osnovu zakona, ne mogu zakonom biti umanjena.

Strana lica izjednačena su na tržištu sa domaćim.

Svojinska prava stranaca

Član 85

Strana fizička i pravna lica mogu steći svojinu na nepokretnostima, u skladu sa zakonom ili međunarodnim ugovorom.

Stranci mogu steći pravo koncesije na prirodnim bogatstvima i dobrima od opšteg interesa, kao i druga prava određena zakonom.

Ravnopravnost svih oblika svojine

Član 86

Jemče se privatna, zadružna i javna svojina. Javna svojina je državna svojina, svojina autonomne pokrajine i svojina jedinice lokalne samouprave. Svi oblici svojine imaju jednaku pravnu zaštitu.

Postojeća društvena svojina pretvara se u privatnu svojину под uslovима, на начин и у роковима предвиђеним законом.

Sredstva iz javne svojine otuđuju se на начин и под условима утврђеним законом.

Državna imovina

Član 87

Prirodna bogatstva, dobra за које је законом одређено да су од општег интереса и имовина коју користе органи Републике Србије у државној су имовини. У државној имовини могу бити и друге ствари и права, у складу са законом.

Fizička i pravna lica могу steći pojedina prava на одређеним dobrima у општој употреби, под условима и на начин предвиђен законом.

Prirodna bogatstva користе се под условима и на начин предвиђен законом.

Имовина autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave, начин нjenog коришћења и расpolaganja, уређују се законом.

Zemljište

Član 88

Kоришћење и располaganje полјопривредним земљиштем, шумским земљиштем и градским грађевинским земљиштем у приватној својини, је слободно.

Законом се могу ограничiti обlici коришћења и располaganja, односно propisati uslovi за коришћење и располaganje да би се otklonila opasnost od nanošenja štete животној средини или да би се спречила повреда права и на законом zаснованих интереса других lica.

Čuvanje nasleđa

Član 89

Svако је dužan да чува природне реткости и naučno, kulturno i istorijsko наслеђе, као добра од општег интереса, у складу са законом.

Posebna odgovornost за очување наслеђа је на Republici Srbiji, autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave.

Zaštita potrošača

Član 90

Republika Srbija штити потроšače.

Posebno su забранjene радње usmerene против здравља, безбедности и приватности потроšača, као и све нечесне радње на тржишту.

2. Javne finansije

Porezi i drugi prihodi

Član 91

Sredstva из којих се финансирају надлеžности Republike Srbije, autonomnih pokrajina и jedinica lokalne samouprave obezбеђују се из poreza и drugih прихода утврђених законом.

Обавеза plaćanja poreza i drugih dažbina je opšta i zasniva se на ekonomskoj moći obveznika.

Budžet

Član 92

Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave imaju budžete u kojima moraju biti prikazani svi prihodi i rashodi kojima se finansiraju njihove nadležnosti.

Zakonom se utvrđuju rokovi u kojima budžet mora biti usvojen i način privremenog finansiranja.

Izvršavanje svih budžeta kontroliše Državna revizorska institucija.

Narodna skupština razmatra predlog završnog računa budžeta po pribavljenom mišljenju Državne revizorske institucije.

Javni dug

Član 93

Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave mogu da se zadužuju.

Uslovi i postupak zaduživanja uređuju se zakonom.

Ujednačavanje razvoja

Član 94

Republika Srbija stara se o ravnomernom i održivom regionalnom razvoju, u skladu sa zakonom.

Narodna banka Srbije

Član 95

Narodna banka Srbije je centralna banka Republike Srbije, samostalna je i podleže nadzoru Narodne skupštine, kojoj i odgovara.

Narodnom bankom Srbije rukovodi guverner, koga bira Narodna skupština.

O Narodnoj banci Srbije donosi se zakon.

Državna revizorska institucija

Član 96

Državna revizorska institucija je najviši državni organ revizije javnih sredstava u Republici Srbiji, samostalna je i podleže nadzoru Narodne skupštine, kojoj i odgovara.

O Državnoj revizorskoj instituciji donosi se zakon.

Četvrti deo NADLEŽNOST REPUBLIKE SRBIJE

Nadležnost Republike Srbije

Član 97

Republika Srbija uređuje i obezbeđuje:

1. suverenost, nezavisnost, teritorijalnu celovitost i bezbednost Republike Srbije, njen međunarodni položaj i odnose sa drugim državama i međunarodnim organizacijama;
2. ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana; ustavnost i zakonitost; postupak pred sudovima i drugim državnim organima; odgovornost i sankcije za povredu sloboda i prava građana utvrđenih Ustavom i za povredu zakona, drugih propisa i opštih akata; amnestije i pomilovanja za krivična dela;
3. teritorijalnu organizaciju Republike Srbije; sistem lokalne samouprave;
4. odbranu i bezbednost Republike Srbije i njenih građana; mere za slučaj vanrednog stanja;
5. sistem prelaska granice i kontrole prometa roba, usluga i putničkog saobraćaja preko granice; položaj stranaca i stranih pravnih lica;
6. jedinstveno tržište; pravni položaj privrednih subjekata; sistem obavljanja pojedinih privrednih i drugih delatnosti; robne rezerve; monetarni, bankarski, devizni i carinski sistem; ekonomске odnose sa inostranstvom; sistem kreditnih odnosa sa inostranstvom; poreski sistem;

7. svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine;
8. sistem u oblasti radnih odnosa, zaštite na radu, zapošljavanja, socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti; druge ekonomski i socijalne odnose od opšteg interesa;
9. održivi razvoj; sistem zaštite i unapređenja životne sredine; zaštitu i unapređivanje biljnog i životinjskog sveta; proizvodnju, promet i prevoz oružja, otrovnih, zapaljivih, eksplozivnih, radioaktivnih i drugih opasnih materija;
10. sistem u oblastima zdravstva, socijalne zaštite, boračke i invalidske zaštite, brige o deci, obrazovanja, kulture i zaštite kulturnih dobara, sporta, javnog informisanja; sistem javnih službi;
11. kontrolu zakonitosti raspolažanja sredstvima pravnih lica; finansijsku reviziju javnih sredstava; prikupljanje statističkih i drugih podataka od opšteg interesa;
12. razvoj Republike Srbije, politiku i mere za podsticanje ravnopravnog razvoja pojedinih delova Republike Srbije, uključujući i razvoj nedovoljno razvijenih područja; organizaciju i korišćenje prostora; naučno-tehnološki razvoj;
13. režim i bezbednost u svim vrstama saobraćaja;
14. praznike i odlikovanja Republike Srbije;
15. finansiranje ostvarivanja prava i dužnosti Republike Srbije, utvrđenih Ustavom i zakonom;
16. organizaciju, nadležnost i rad republičkih organa;
17. druge odnose od interesa za Republiku Srbiju, u skladu s Ustavom.

Peti deo UREĐENJE VLASTI

1. Narodna skupština

Položaj Narodne skupštine

Član 98

Narodna skupština je najviše predstavničko telo i nosilac ustavotvorne i zakonodavne vlasti u Republici Srbiji.

Nadležnost

Član 99

Narodna skupština:

1. donosi i menja Ustav,
2. odlučuje o promeni granice Republike Srbije,
3. raspisuje republički referendum,
4. potvrđuje međunarodne ugovore kad je zakonom predviđena obaveza njihovog potvrđivanja,
5. odlučuje o ratu i miru i proglašava ratno i vanredno stanje,
6. nadzire rad službi bezbednosti,
7. donosi zakone i druge opšte akte iz nadležnosti Republike Srbije,
8. daje prethodnu saglasnost na statut autonomne pokrajine,
9. usvaja strategiju odbrane,
10. usvaja plan razvoja i prostorni plan,
11. usvaja budžet i završni račun Republike Srbije, na predlog Vlade,
12. daje amnestiju za krivična dela.

U okviru svojih izbornih prava, Narodna skupština:

1. bira Vladu, nadzire njen rad i odlučuje o prestanku mandata Vlade i ministara,
2. bira i razrešava sudije Ustavnog suda,
3. bira četiri člana Visokog saveta sudstva, četiri člana Visokog saveta tužilaštva i bira Vrhovnog javnog tužioca i odlučuje o prestanku njegove funkcije,
4. bira i razrešava guvernera Narodne banke Srbije i nadzire njegov rad,

5. bira i razrešava Zaštitnika građana, i nadzire njegov rad,

6. bira i razrešava i druge funkcionere određene zakonom.

Narodna skupština vrši i druge poslove određene Ustavom i zakonom.

Sastav Narodne skupštine

Član 100

Narodnu skupštinu čini 250 narodnih poslanika, koji se biraju na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, u skladu sa zakonom.

U Narodnoj skupštini obezbeđuju se ravnopravnost i zastupljenost polova i predstavnika nacionalnih manjina, u skladu sa zakonom.

Izbor narodnih poslanika i konstituisanje Narodne skupštine

Član 101

Izbore za narodne poslanike raspisuje predsednik Republike, 90 dana pre isteka mandata Narodne skupštine, tako da se izbori okončaju u narednih 60 dana.

Prvu sednicu Narodne skupštine zakazuje predsednik Narodne skupštine iz prethodnog saziva, tako da se sednica održi najkasnije 30 dana od dana proglašenja konačnih rezultata izbora.

Narodna skupština na prvoj sednici potvrđuje poslaničke mandate.

Narodna skupština konstituisana je potvrđivanjem mandata dve trećine narodnih poslanika.

Na odluku donetu u vezi sa potvrđivanjem mandata dopuštena je žalba Ustavnom sudu, koji po njoj odlučuje u roku od 72 sata.

Potvrđivanjem mandata dve trećine narodnih poslanika prestaje mandat prethodnog saziva Narodne skupštine.

Položaj narodnih poslanika

Član 102

Mandat narodnog poslanika počinje da teče danom potvrđivanja mandata u Narodnoj skupštini i traje četiri godine odnosno do prestanka mandata narodnih poslanika tog saziva Narodne skupštine.

Narodni poslanik je sloboden da, pod uslovima određenim zakonom, neopozivo stavi svoj mandat na raspolaganje političkoj stranci na čiji predlog je izabran za narodnog poslanika.

Narodni poslanik ne može biti poslanik u skupštini autonomne pokrajine, niti funkcijer u organima izvršne vlasti i pravosuđa, niti može obavljati druge funkcije, poslove i dužnosti za koje je zakonom utvrđeno da predstavljaju sukob interesa.

Izbor, prestanak mandata i položaj narodnih poslanika uređuje se zakonom.

Imunitet narodnog poslanika

Član 103

Narodni poslanik uživa imunitet.

Narodni poslanik ne može biti pozvan na krivičnu ili drugu odgovornost za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje poslaničke funkcije.

Narodni poslanik koji se pozvao na imunitet ne može biti pritvoren, niti se protiv njega može voditi krivični ili drugi postupak u kome se može izreći kazna zatvora, bez odobrenja Narodne skupštine.

Narodni poslanik koji je zatečen u izvršenju krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina može biti pritvoren bez odobrenja Narodne skupštine.

U krivičnom ili drugom postupku u kome je uspostavljen imunitet, ne teku rokovi propisani za taj postupak.

Nepozivanje narodnog poslanika na imunitet ne isključuje pravo Narodne skupštine da uspostavi imunitet.

Predsednik i potpredsednici Narodne skupštine

Član 104

Narodna skupština, većinom glasova svih narodnih poslanika, bira predsednika i jednog ili više potpredsednika Narodne skupštine.

Predsednik Narodne skupštine predstavlja Narodnu skupštinu, saziva njene sednice, predsedava njima i vrši druge poslove određene Ustavom, zakonom i poslovnikom Narodne skupštine.

Način odlučivanja u Narodnoj skupštini

Član 105

Narodna skupština donosi odluke većinom glasova narodnih poslanika na sednici na kojoj je prisutna većina narodnih poslanika.

Većinom glasova svih narodnih poslanika Narodna skupština:

1. daje amnestiju za krivična dela,
2. proglašava i ukida vanredno stanje,
3. propisuje mere odstupanja od ljudskih i manjinskih prava u ratnom i vanrednom stanju,
4. donosi zakon kojim Republika Srbija poverava autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave pojedina pitanja iz svoje nadležnosti,
5. daje prethodnu saglasnost na statut autonomne pokrajine,
6. odlučuje o Poslovniku o svom radu,
7. ukida imunitet narodnim poslanicima, predsedniku Republike, članovima Vlade i Zaštitniku građana,
8. usvaja budžet i završni račun,
9. bira članove Vlade i odlučuje o prestanku mandata Vlade i ministara,
10. odlučuje o odgovoru na interpelaciju,
11. bira sudije Ustavnog suda i odlučuje o njihovom razrešenju i prestanku mandata,
- tač. 12. i 13. (brisane)
14. bira i razrešava guvernera Narodne banke Srbije, Savet guvernera i Zaštitnika građana,
15. vrši i druge izborne nadležnosti Narodne skupštine.

Većinom glasova svih narodnih poslanika Narodna skupština odlučuje o zakonima kojima se uređuju:

1. referendum i narodna inicijativa,
2. uživanje individualnih i kolektivnih prava pripadnika nacionalnih manjina,
3. plan razvoja i prostorni plan,
4. javno zaduživanje,
5. teritorija autonomnih pokrajin i jedinica lokalne samouprave,
6. zaključivanje i potvrđivanje međunarodnih ugovora,
7. druga pitanja određena Ustavom.

Većinom od dve trećine glasova svih narodnih poslanika Narodna skupština bira četiri člana Visokog saveta sudstva i četiri člana Visokog saveta tužilaštva, a većinom od tri petine glasova svih narodnih poslanika bira Vrhovnog javnog tužioca i odlučuje o prestanku njegove funkcije.

Zasedanja

Član 106

Narodna skupština se sastaje u dva redovna zasedanja godišnje.

Prvo redovno zasedanje počinje prvog radnog dana u martu, a drugo redovno zasedanje počinje prvog radnog dana u oktobru. Redovno zasedanje ne može trajati duže od 90 dana.

Narodna skupština sastaje se u vanredno zasedanje na zahtev najmanje jedne trećine narodnih poslanika ili na zahtev Vlade, sa unapred određenim dnevnim redom.

Narodna skupština sastaje se bez poziva posle proglašenja ratnog ili vanrednog stanja.

Pravo predlaganja zakona

Član 107

Pravo predlaganja zakona, drugih propisa i opštih akata imaju svaki narodni poslanik, Vlada, skupština autonomne pokrajine ili najmanje 30.000 birača.

Zaštitnik građana i Narodna banka Srbije imaju pravo predlaganja zakona iz svoje nadležnosti.

Referendum

Član 108

Na zahtev većine svih narodnih poslanika ili najmanje 100.000 birača Narodna skupština raspisuje referendum o pitanju iz svoje nadležnosti, u skladu sa Ustavom i zakonom.

Predmet referenduma ne mogu biti obaveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora, zakoni koji se odnose na ljudska i manjinska prava i slobode, poreski i drugi finansijski zakoni, budžet i završni račun, uvođenje vanrednog stanja i amnestija, kao ni pitanja koja se tiču izbornih nadležnosti Narodne skupštine.

Raspuštanje Narodne skupštine

Član 109

Predsednik Republike može, na obrazloženi predlog Vlade, raspustiti Narodnu skupštinu.

Vlada ne može predložiti raspuštanje Narodne skupštine, ako je podnet predlog da joj se izglosa nepoverenje ili ako je postavila pitanje svoga poverenja.

Narodna skupština se raspушта ako u roku od 90 dana od dana konstituisanja ne izabere Vladu.

Narodna skupština ne može biti raspuštena za vreme ratnog ili vanrednog stanja.

Predsednik Republike dužan je da ukazom raspusti Narodnu skupštinu u slučajevima određenim Ustavom.

Istovremeno sa raspuštanjem Narodne skupštine predsednik Republike raspisuje izbore za narodne poslanike, tako da se izbori okončaju najkasnije za 60 dana od dana raspisivanja.

Narodna skupština koja je raspuštena vrši samo tekuće ili neodložne poslove, određene zakonom. U slučaju proglašenja ratnog ili vanrednog stanja ponovo se uspostavlja njena puna nadležnost, koja traje do okončanja ratnog, odnosno vanrednog stanja.

Zakon o Narodnoj skupštini

Član 110

O Narodnoj skupštini se donosi zakon.

2. Predsednik Republike

Položaj predsednika Republike

Član 111

Predsednik Republike izražava državno jedinstvo Republike Srbije.

Nadležnost

Član 112

Predsednik Republike:

1. predstavlja Republiku Srbiju u zemlji i inostranstvu,
2. ukazom proglašava zakone, u skladu s Ustavom,
3. predlaže Narodnoj skupštini kandidata za predsednika Vlade, pošto sasluša mišljenje predstavnika izabranih izbornih lista,
4. predlaže Narodnoj skupštini nosioce funkcija, u skladu sa Ustavom i zakonom,
5. postavlja i opoziva ukazom ambasadore Republike Srbije na osnovu predloga Vlade,
6. prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika,
7. daje pomilovanja i odlikovanja,
8. vrši i druge poslove određene Ustavom.

Predsednik Republike, u skladu sa zakonom, komanduje Vojskom i postavlja, unapređuje i razrešava oficire Vojske Srbije.

Proglašenje zakona

Član 113

Predsednik Republike je dužan da najkasnije u roku od 15 dana od dana izglasavanja zakona, odnosno najkasnije u roku od sedam dana ako je zakon donet po hitnom postupku, doneše ukaz o proglašenju zakona ili da zakon, uz pismeno obrazloženje, vrati Narodnoj skupštini, na ponovno odlučivanje.

Ako Narodna skupština odluči da ponovo glasa o zakonu koji je predsednik Republike vratio na odlučivanje, zakon se izglasava većinom od ukupnog broja poslanika.

Predsednik Republike je dužan da proglaši ponovno izglasani zakon.

Ako predsednik Republike ne doneše ukaz o proglašenju zakona u Ustavom predviđenom roku, ukaz donosi predsednik Narodne skupštine.

Izbor

Član 114

Predsednik Republike bira se na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, u skladu sa zakonom.

Izbore za predsednika Republike raspisuje predsednik Narodne skupštine 90 dana pre isteka mandata predsednika Republike, tako da se izbori okončaju u narednih 60 dana, u skladu sa zakonom.

Prilikom stupanja na dužnost, predsednik Republike, pred Narodnom skupštinom polaže zakletvu koja glasi:

"Zaklinjem se da će sve svoje snage posvetiti očuvanju suverenosti i celine teritorije Republike Srbije, uključujući i Kosovo i Metohiju kao njen sastavni deo, kao i ostvarivanju ljudskih i manjinskih prava i sloboda, poštovanju i odbrani Ustava i zakona, očuvanju mira i blagostanja svih građana Republike Srbije i da će savesno i odgovorno ispunjavati sve svoje dužnosti."

Nespojivost funkcija

Član 115

Predsednik Republike ne može obavljati drugu javnu funkciju ili profesionalnu delatnost.

Mandat

Član 116

Mandat predsednika Republike traje pet godina i počinje da teče od dana polaganja zakletve pred Narodnom skupštinom.

Ako mandat predsednika Republike ističe za vreme ratnog ili vanrednog stanja, produžava se, tako da traje do isteka tri meseca od dana prestanka ratnog, odnosno vanrednog stanja.

Niko ne može više od dva puta da bude biran za predsednika Republike.

Mandat predsednika Republike prestaje istekom vremena na koje je izabran, ostavkom ili razrešenjem.

Predsednik Republike podnosi ostavku predsedniku Narodne skupštine.

Ostavka

Član 117

Kad predsednik Republike podnese ostavku, on o tome obaveštava javnost i predsednika Narodne skupštine.

Danom podnošenja ostavke, predsedniku Republike prestaje mandat.

Razrešenje

Član 118

Predsednik Republike razrešava se zbog povrede Ustava, odlukom Narodne skupštine, glasovima najmanje dve trećine narodnih poslanika.

Postupak za razrešenje može da pokrene Narodna skupština, na predlog najmanje jedne trećine narodnih poslanika.

Ustavni sud je dužan da po pokrenutom postupku za razrešenje, najkasnije u roku od 45 dana, odluči o postojanju povrede Ustava.

Imunitet

Član 119

Predsednik Republike uživa imunitet kao narodni poslanik.

O imunitetu predsednika Republike odlučuje Narodna skupština.

Zamenjivanje predsednika Republike

Član 120

Kada je predsednik Republike sprečen da obavlja dužnost ili mu mandat prestane pre isteka vremena na koje je biran, zamenjuje ga predsednik Narodne skupštine.

Predsednik Narodne skupštine može da zamenjuje predsednika Republike najduže tri meseca.

Izbore za predsednika Republike predsednik Narodne Skupštine je obavezan da raspishe tako da se održe najkasnije tri meseca od nastanka sprečenosti predsednika Republike odnosno prestanka mandata na koji je biran.

Zakon o predsedniku Republike

Član 121

O predsedniku Republike donosi se zakon.

3. Vlada

Položaj Vlade

Član 122

Vlada je nosilac izvršne vlasti u Republici Srbiji.

Nadležnost

Član 123

Vlada:

1. utvrđuje i vodi politiku,
2. izvršava zakone i druge opšte akte Narodne skupštine,
3. donosi uredbe i druge opšte akte radi izvršavanja zakona,
4. predlaže Narodnoj skupštini zakone i druge opšte akte i daje o njima mišljenje kad ih podnese drugi predlagač,
5. usmerava i usklađuje rad organa državne uprave i vrši nadzor nad njihovim radom,
6. vrši i druge poslove određene Ustavom i zakonom.

Odgovornost Vlade

Član 124

Vlada je odgovorna Narodnoj skupštini za politiku Republike Srbije, za izvršavanje zakona i drugih opštih akata Narodne skupštine i za rad organa državne uprave.

Predsednik Vlade i članovi Vlade

Član 125

Vladu čine predsednik Vlade, jedan ili više potpredsednika i ministri.

Predsednik Vlade vodi i usmerava rad Vlade, stara se o ujednačenom političkom delovanju Vlade, usklađuje rad članova Vlade i predstavlja Vladi.

Ministri su za svoj rad i za stanje u oblasti iz delokruga ministarstva odgovorni predsedniku Vlade, Vladi i Narodnoj skupštini.

Nespojivost funkcija

Član 126

Član Vlade ne može biti narodni poslanik u Narodnoj skupštini, poslanik u skupštini autonomne pokrajine i odbornik u skupštini jedinice lokalne samouprave, niti član izvršnog veća autonomne pokrajine ili izvršnog organa jedinice lokalne samouprave.

Zakonom se uređuje koje su druge funkcije, poslovi ili privatni interesi u sukobu sa položajem člana Vlade.

Izbor Vlade

Član 127

Kandidata za predsednika Vlade Narodnoj skupštini predlaže predsednik Republike, po što sasluša mišljenje predstavnika izabranih izbornih lista.

Kandidat za predsednika Vlade Narodnoj skupštini iznosi program Vlade i predlaže njen sastav.

Narodna skupština istovremeno glasa o programu Vlade i izboru predsednika i članova Vlade.

Vlada je izabrana ako je za njen izbor glasala većina od ukupnog broja narodnih poslanika.

Početak i prestanak mandata Vlade i članova Vlade

Član 128

Mandat Vlade traje do isteka mandata Narodne skupštine koja ju je izabrala.

Mandat Vlade počinje da teče danom polaganja zakletve pred Narodnom skupštinom.

Mandat Vlade prestaje pre isteka vremena na koje je izabrana, izglasavanjem nepoverenja, raspuštanjem Narodne skupštine, ostavkom predsednika Vlade i u drugim slučajevima utvrđenim Ustavom.

Vlada kojoj je prestao mandat može da vrši samo poslove određene zakonom, do izbora nove Vlade.

Vlada kojoj je prestao mandat ne može da predloži raspuštanje Narodne skupštine.

Članu Vlade mandat prestaje pre isteka vremena na koje je izabran, konstatovanjem ostavke, izglasavanjem nepoverenja u Narodnoj skupštini i razrešenjem od strane Narodne skupštine, na predlog predsednika Vlade.

Interpelacija

Član 129

Najmanje 50 narodnih poslanika može podneti interpelaciju u vezi sa radom Vlade ili pojedinog člana Vlade.

Vlada je dužna da odgovori na interpelaciju u roku od 30 dana.

Narodna skupština raspravlja i glasa o odgovoru koji su na interpelaciju podneli Vlada ili član Vlade kome je interpelacija upućena.

Izglasavanjem prihvatanja odgovora Narodna skupština nastavlja da radi po usvojenom dnevnom redu.

Ako Narodna skupština glasanjem ne prihvati odgovor Vlade ili člana Vlade, pristupiće se glasanju o nepoverenju Vladi ili članu Vlade, ukoliko prethodno, po neprihvatanju odgovora na interpelaciju, predsednik Vlade, odnosno član Vlade ne podnese ostavku.

O pitanju koje je bilo predmet interpelacije ne može se ponovo raspravljati pre isteka roka od 90 dana.

Glasanje o nepoverenju Vladi ili članu Vlade

Član 130

Glasanje o nepoverenju Vladi ili pojedinom članu Vlade može zatražiti najmanje 60 narodnih poslanika.

Predlog za glasanje o nepoverenju Vladi ili pojedinom članu Vlade Narodna skupština razmatra na prvoj narednoj sednici, a najranije pet dana po podnošenju predloga. Nakon okončanja rasprave pristupa se glasanju o predlogu.

Narodna skupština je prihvila predlog za izglasavanje nepoverenja Vladi ili članu Vlade ako je za njega glasalo više od polovine od svih narodnih poslanika.

Ako Narodna skupština izglaša nepoverenje Vladi, predsednik Republike je dužan da pokrene postupak za izbor nove Vlade. Ako Narodna skupština ne izabere novu Vladi u roku od 30 dana od izglasavanja nepoverenja, predsednik Republike je dužan da raspusti Narodnu skupštinu i raspisi izbore.

Ako Narodna skupština izglaša nepoverenje članu Vlade, predsednik Vlade je dužan da pokrene postupak za izbor novog člana Vlade, u skladu sa zakonom.

Ako Vladi ili članu Vlade ne bude izglasano nepoverenje, potpisnici predloga ne mogu podneti novi predlog za glasanje o nepoverenju pre isteka roka od 180 dana.

Glasanje o poverenju Vladi

Član 131

Vlada može zatražiti glasanje o svom poverenju.

Predlog za glasanje o poverenju Vladi može se, na zahtev Vlade, razmatrati i na sednici Narodne skupštine koja je u toku, a ako Vlada nije podnela takav zahtev, predlog se razmatra na prvoj narednoj sednici, a najranije pet dana od njegovog podnošenja. Nakon okončanja rasprave pristupa se glasanju o predlogu.

Narodna skupština je prihvatile predlog za izglasavanje poverenja Vladi ako je za njega glasalo više od polovine od svih narodnih poslanika.

Ako Narodna skupština ne izglaša poverenje Vladi, Vladi prestaje mandat, a predsednik Republike je dužan da pokrene postupak za izbor nove Vlade. Ako Narodna skupština ne izabere novu Vladi u roku od 30 dana od dana neizglasavanja poverenja, predsednik Republike je dužan da raspusti Narodnu skupštinu i raspisiće izbole.

Ostavka predsednika Vlade

Član 132

Predsednik Vlade može podneti ostavku Narodnoj skupštini.

Predsednik Vlade ostavku podnosi predsedniku Narodne skupštine i istovremeno o njoj obaveštava predsednika Republike i javnost.

Narodna skupština na prvoj narednoj sednici konstataje ostavku predsednika Vlade.

Vladi prestaje mandat danom konstatacije ostavke predsednika Vlade.

Kada Narodna skupština konstataje ostavku predsednika Vlade, predsednik Republike je dužan da pokrene postupak za izbor nove Vlade. Ako Narodna skupština ne izabere novu Vladi u roku od 30 dana od dana konstatacije ostavke predsednika Vlade, predsednik Republike je dužan da raspusti Narodnu skupštinu i raspisiće izbole.

Ostavka i razrešenje člana Vlade

Član 133

Član Vlade može podneti ostavku predsedniku Vlade.

Predsednik Vlade dostavlja ostavku člana Vlade predsedniku Narodne skupštine, a Narodna skupština na prvoj narednoj sednici konstataje ostavku.

Predsednik Vlade može predložiti Narodnoj skupštini razrešenje pojedinog člana Vlade.

Narodna skupština razmatra i glasa o predlogu za razrešenje člana Vlade na prvoj narednoj sednici.

Odluka o razrešenju člana Vlade doneta je ako je za nju glasala većina od ukupnog broja narodnih poslanika.

Članu Vlade koji je podneo ostavku mandat prestaje danom konstatacije ostavke, a članu Vlade koji je razrešen, danom donošenja odluke o razrešenju.

Položaj i ovlašćenja člana Vlade koji je podneo ostavku ili u odnosu na koga je podnet predlog za razrešenje, do prestanka mandata, uređuju se zakonom.

Predsednik Vlade je dužan da po prestanku mandata člana Vlade zbog podnošenja ostavke ili razrešenja, u skladu sa zakonom, pokrene postupak za izbor novog člana Vlade.

Imunitet predsednika i člana Vlade

Član 134

Predsednik Vlade i član Vlade ne odgovaraju za mišljenje izneto na sednici Vlade ili Narodne skupštine, ili za glasanje na sednici Vlade.

Predsednik i član Vlade uživaju imunitet kao narodni poslanik. O imunitetu predsednika i člana Vlade, odlučuje Vlada.

Zakon o Vladi

Član 135

O Vladi se donosi zakon.

4. Državna uprava

Položaj državne uprave

Član 136

Državna uprava je samostalna, vezana Ustavom i zakonom, a za svoj rad odgovorna je Vladi.

Poslove državne uprave obavljaju ministarstva i drugi organi državne uprave određeni zakonom.

Poslovi državne uprave i broj ministarstava određuju se zakonom.

Unutrašnje uređenje ministarstava i drugih organa državne uprave i organizacija propisuje Vlada.

Poveravanje javnih ovlašćenja i javne službe

Član 137

U interesu efikasnijeg i racionalnijeg ostvarivanja prava i obaveza građana i zadovoljavanja njihovih potreba od neposrednog interesa za život i rad, zakonom se može poveriti obavljanje određenih poslova iz nadležnosti Republike Srbije autonomnoj pokrajini i jedinici lokalne samouprave.

Pojedina javna ovlašćenja se mogu zakonom poveriti i preduzećima, ustanovama, organizacijama i pojedincima.

Javna ovlašćenja se mogu zakonom poveriti i posebnim organima preko kojih se ostvaruje regulatorna funkcija u pojedinim oblastima ili delatnostima.

Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave mogu osnovati javne službe.

Delatnosti i poslovi zbog kojih se osnivaju javne službe, njihovo uređenje i rad propisuje se zakonom.

5. Zaštitnik građana

Član 138

Zaštitnik građana je nezavisan državni organ koji štiti prava građana i kontroliše rad organa državne uprave, organa nadležnog za pravnu zaštitu imovinskih prava i interesa Republike Srbije, kao i drugih organa i organizacija, preduzeća i ustanova kojima su poverena javna ovlašćenja.

Zaštitnik građana nije ovlašćen da kontroliše rad Narodne skupštine, predsednika Republike, Vlade, Ustavnog suda, sudova i javnih tužilaštava.

Zaštitnika građana bira i razrešava Narodna skupština, u skladu sa Ustavom i zakonom.

Zaštitnik građana za svoj rad odgovara Narodnoj skupštini.

Zaštitnik građana uživa imunitet kao narodni poslanik. O imunitetu zaštitnika građana odlučuje Narodna skupština.

O Zaštitniku građana donosi se zakon.

6. Vojska Srbije

Nadležnost

Član 139

Vojska Srbije brani zemlju od oružanog ugrožavanja spolja i izvršava druge misije i zadatke, u skladu sa Ustavom, zakonom i principima međunarodnog prava koji regulišu upotrebu sile.

Upotreba Vojske Srbije van granica

Član 140

Vojska Srbije se može upotrebiti van granica Republike Srbije samo po odluci Narodne skupštine Republike Srbije.

Kontrola nad Vojskom Srbije

Član 141

Vojska Srbije je pod demokratskom i civilnom kontrolom.

O Vojsci Srbije donosi se zakon.

7. Sudovi

Načela sudstva

Član 142

Sudska vlast pripada sudovima koji su nezavisni.

Sudska vlast je jedinstvena na teritoriji Republike Srbije.

Sudske odluke se donose u ime naroda.

Sudsku odluku može preispitivati samo nadležni sud u zakonom propisanom postupku, kao i Ustavni sud u postupku po ustavnoj žalbi.

Pomilovanjem ili amnestijom izrečena kazna može se, bez sudske odluke, oprostiti u celini ili delimično.

Raspravljanje pred sudom je javno, a javnost se može isključiti u skladu sa Ustavom.

Zakonom se može propisati da pored sudija sude i sudije porotnici.

Uređenje sudova

Član 143

Osnivanje, ukidanje, vrste, nadležnost, područja i sedišta sudova, sastav suda i postupak pred sudovima uređuju se zakonom.

Najviši sud u Republici Srbiji je Vrhovni sud.

Zabranjeno je osnivanje prekih, privremenih ili vanrednih sudova.

Nezavisnost sudija

Član 144

Sudija je nezavisan i sudi na osnovu Ustava, potvrđenih međunarodnih ugovora, zakona, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava i drugih opštih akata, donetih u skladu sa zakonom.

Zabranjen je svaki neprimeren uticaj na sudiju u vršenju sudske funkcije.

Uslovi za izbor sudija

Član 145

Uslovi za izbor sudija i uslovi za izbor i mandat sudija porotnika uređuju se zakonom.

Stalnost sudske funkcije

Član 146

Sudska funkcija je stalna.

Sudska funkcija traje od izbora za sudiju dok sudija ne navrši radni vek.

Sudiji prestaje funkcija pre navršenja radnog veka: ako sam to zatraži, ako trajno izgubi radnu sposobnost za vršenje sudske funkcije, ako mu prestane državljanstvo Republike Srbije ili ako bude razrešen.

Sudija se razrešava ako bude osuđen za krivično delo na kaznu zatvora od najmanje šest meseci ili ako je u disciplinskom postupku utvrđeno da je učinio težak disciplinski prekršaj koji, prema oceni Visokog saveta sudstva, ozbiljno štetni ugledu sudske funkcije ili poverenju javnosti u sudove.

Odluku o prestanku sudske funkcije donosi Visoki savet sudstva.

Protiv odluke Visokog saveta sudstva o prestanku funkcije sudija ima pravo na žalbu Ustavnog suda, koja isključuje pravo na ustavnu žalbu.

Nepremestivost sudija

Član 147

Sudija ima pravo da sudsку funkciju vrši u sudu u koji je izabran i samo uz svoju saglasnost može biti trajno premešten ili privremeno upućen u drugi sud, osim u slučaju predviđenom Ustavom.

U slučaju ukidanja suda, sudija se premešta u sud koji preuzima nadležnost ukinutog suda.

U slučaju ukidanja pretežnog dela nadležnosti suda, sudija može izuzetno bez svoje saglasnosti biti trajno premešten ili privremeno upućen u drugi sud istog stepena koji je preuzeo pretežni deo nadležnosti.

Sudija koji je trajno premešten ili privremeno upućen u drugi sud ima pravo da zadrži platu koju je imao u sudu iz kojeg je premešten ili upućen, ako je ona povoljnija po njega.

Sudu je ukinut pretežni deo nadležnosti ako je usled promene stvarne nadležnosti suda, osnivanja novog suda ili drugog zakonom predviđenog slučaja smanjen potreban broj sudija u суду.

Protiv odluke o trajnom premeštaju ili privremenom upućivanju sudija ima pravo na žalbu Ustavnom суду, koja isključuje pravo na ustavnu žalbu.

Imunitet i nespojivost

Član 148

Sudija ne može biti pozvan na odgovornost za mišljenje dato u vezi sa vršenjem sudske funkcije i za glasanje prilikom donošenja sudske odluke, izuzev ako učini krivično delo kršenje zakona od strane sudije ili javnog tužioca.

Sudija ne može bez odobrenja Visokog saveta sudstva biti lišen slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u vršenju sudske funkcije.

Zakonom se uređuje koje su funkcije, poslovi ili privatni interesi nespojivi sa funkcijom sudije i sudije porotnika.

Zabranjeno je političko delovanje sudija.

Predsednik Vrhovnog suda i predsednici sudova

Član 149

Predsednika Vrhovnog suda bira Visoki savet sudstva, po pribavljenom mišljenju opšte sednice Vrhovnog suda, na pet godina.

Isto lice ne može biti ponovo birano za predsednika Vrhovnog suda.

Predsednike ostalih sudova bira Visoki savet sudstva, na pet godina.

Visoki savet sudstva

Nadležnost Visokog saveta sudstva

Član 150

Visoki savet sudstva je nezavisan državni organ koji obezbeđuje i jemči nezavisnost sudova, sudija, predsednika sudova i sudija porotnika.

Visoki savet sudstva bira sudije i sudije porotnike i odlučuje o prestanku njihove funkcije, bira predsednika Vrhovnog suda i predsednike ostalih sudova i odlučuje o prestanku njihove funkcije, odlučuje o premeštaju i upućivanju sudija, određuje potreban broj sudija i sudija porotnika, odlučuje o drugim pitanjima položaja sudija, predsednika sudova i sudija porotnika i vrši druge nadležnosti određene Ustavom i zakonom.

Sastav Visokog saveta sudstva

Član 151

Visoki savet sudstva čini 11 članova: šest sudija koje biraju sudije, četiri istaknuti pravnika koje bira Narodna skupština i predsednik Vrhovnog suda.

Izbor članova Visokog saveta sudstva iz reda sudija uređuje se zakonom.

Prilikom izbora sudija u Visoki savet sudstva vodi se računa o najširoj predstavljenosti sudija.

Narodna skupština bira članove Visokog saveta sudstva među istaknutim pravnicima sa najmanje deset godina iskustva u pravnoj struci, od osam kandidata koje predloži nadležni odbor Narodne skupštine, posle javnog konkursa, glasovima dve trećine svih narodnih poslanika, u skladu sa zakonom.

Ako Narodna skupština ne izabere sva četiri člana u roku određenom zakonom, preostale članove posle isteka zakonom određenog roka između svih kandidata koji ispunjavaju uslove za izbor bira komisija koju čine predsednik Narodne skupštine, predsednik Ustavnog suda, predsednik Vrhovnog suda, Vrhovni javni tužilac i Zaštitnik građana, većinom glasova.

Predsednici sudova ne mogu biti birani u Visoki savet sudstva.

Član Visokog saveta sudstva kojeg je izabrala Narodna skupština mora biti dostojan te funkcije.

Član Visokog saveta sudstva kojeg je izabrala Narodna skupština ne može biti član političke stranke.

Ostali uslovi za izbor i nespojivost sa funkcijom člana Visokog saveta sudstva kojeg bira Narodna skupština uređuju se zakonom.

Mandat članova Visokog saveta sudstva i predsednik i potpredsednik Visokog saveta sudstva

Član 152

Član Visokog saveta sudstva bira se na pet godina.

Isto lice ne može biti ponovo birano u Visoki savet sudstva.

Visoki savet sudstva ima predsednika i potpredsednika. Predsednika Visokog saveta sudstva bira Visoki savet sudstva među članovima koji su sudiye, a potpredsednika među članovima koje bira Narodna skupština, na pet godina. Za predsednika Visokog saveta sudstva ne može biti izabran predsednik Vrhovnog suda.

Pre isteka vremena na koje je izabran, članu Visokog saveta sudstva prestaje mandat ako sam to zatraži ili ako bude osuđen za krivično delo na kaznu zatvora od najmanje šest meseci. Članu koji je sudiya prestaje mandat i s prestankom funkcije sudiye, a članu koji nije sudiya - i ako trajno izgubi radnu sposobnost za vršenje funkcije člana Visokog saveta sudstva.

Odluku o prestanku mandata člana Visokog saveta sudstva donosi Visoki savet sudstva. Protiv odluke dozvoljena je žalba Ustavnom суду, koja isključuje pravo na ustavnu žalbu.

Pravno sredstvo protiv odluke Visokog saveta sudstva

Član 153

Protiv odluke Visokog saveta sudstva dozvoljena je žalba Ustavnom суду, u slučajevima propisanim Ustavom i zakonom. Izjavljena žalba Ustavnom суду isključuje pravo na podnošenje ustavne žalbe.

Imunitet članova Visokog saveta sudstva

Član 154

Članovi Visokog saveta sudstva ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje dato u vezi sa vršenjem funkcije člana Visokog saveta sudstva i za glasanje prilikom donošenja odluka Visokog saveta sudstva.

Članovi Visokog saveta sudstva ne mogu bez odobrenja Visokog saveta sudstva biti lišeni slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela koje su učinili kao članovi Visokog saveta sudstva.

8. Javna tužilaštva

Položaj

Član 155

Javno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih kažnjivih dela i vrši druge nadležnosti kojima se štiti javni interes određen zakonom.

Javno tužilaštvo vrši svoje nadležnosti na osnovu Ustava, potvrđenih međunarodnih ugovora, zakona, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava i drugih opštih akata, donetih u skladu sa zakonom.

Niko izvan javnog tužilaštva ne može uticati na javno tužilaštvo i nosioca javnotužilačke funkcije u postupanju i odlučivanju u pojedinom predmetu.

Osnivanje, ukidanje, organizacija i nadležnost javnog tužilaštva uređuju se zakonom.

Najviše javno tužilaštvo u Republici Srbiji je Vrhovno javno tužilaštvo, kojim rukovodi Vrhovni javni tužilac.

Funkciju javnog tužilaštva vrše Vrhovni javni tužilac, glavni javni tužioci i javni tužioci.

Vrhovni javni tužilac i glavni javni tužilac u rukovođenju javnim tužilaštвима imaju hijerarhijska ovlašćenja u odnosu na postupanje nižih glavnih javnih tužilaca i javnih tužilaca u konkretnom predmetu.

Hijerarhijska ovlašćenja i pravna sredstva protiv njih bliže se uređuju zakonom.

Odgovornost

Član 156

Vrhovni javni tužilac odgovara za rad javnog tužilaštva i svoj rad Narodnoj skupštini. Vrhovni javni tužilac nije odgovoran Narodnoj skupštini za postupanje u pojedinom predmetu.

Glavni javni tužilac odgovara za rad javnog tužilaštva i za svoj rad Vrhovnom javnom tužiocu i neposredno višem glavnom javnom tužiocu, u skladu sa zakonom.

Javni tužioci odgovaraju za svoj rad glavnem javnom tužiocu, u skladu sa zakonom.

Obavezna uputstva za postupanje glavnog javnog tužioca i javnih tužilaca

Član 157

Vrhovni javni tužilac izdaje opšta obavezna uputstva za postupanje svih glavnih javnih tužilaca radi postizanja zakonitosti, delotvornosti i jednoobraznosti u postupanju.

Neposredno viši javni javni tužilac može izdati nižem glavnem javnom tužiocu obavezno uputstvo za postupanje u pojedinom predmetu ako postoji sumnja u efikasnost ili zakonitost njegovog postupanja. Vrhovni javni tužilac može takvo uputstvo izdati svakom glavnem javnom tužiocu.

Glavni javni tužilac može javnom tužiocu izdati obavezno uputstvo za rad i postupanje.

Glavni javni tužilac i javni tužilac dužni su da postupaju po obaveznom uputstvu.

Niži javni tužilac ili javni tužilac koji smatra da je obavezno uputstvo nezakonito ili neosnovano ima pravo na prigovor, u skladu sa zakonom.

Izbor i prestanak funkcije Vrhovnog javnog tužioca i glavnog javnog tužioca

Član 158

Vrhovnog javnog tužioca bira Narodna skupština, na šest godina, na predlog Visokog saveta tužilaštva posle javnog konkursa, glasovima tri petine svih narodnih poslanika, u skladu sa zakonom.

Visoki savet tužilaštva predlaže Narodnoj skupštini jednog kandidata za Vrhovnog javnog tužioca.

Ako Narodna skupština ne izabere Vrhovnog javnog tužioca u roku, posle isteka narednih deset dana, njega bira, između svih kandidata koji ispunjavaju uslove za izbor, komisija koju čine predsednik Narodne skupštine, predsednik Ustavnog suda, predsednik Vrhovnog suda, Vrhovni javni tužilac i Zaštitnik građana, većinom glasova.

Isto lice ne može biti ponovo birano za Vrhovnog javnog tužioca.

Glavnog javnog tužioca bira Visoki savet tužilaštva, na šest godina.

Pre isteka vremena na koje je izabran Vrhovnom javnom tužiocu i glavnom javnom tužiocu prestaje funkcija: ako to sam zatraži, ako bude ukinuto javno tužilaštvo, ako trajno izgubi radnu sposobnost za vršenje funkcije glavnog javnog tužioca, ako mu prestane državljanstvo Republike Srbije ili ako bude razrešen.

Vrhovni javni tužilac i glavni javni tužilac se razrešavaju ako budu osuđeni za krivično delo na kaznu zatvora od najmanje šest meseci ili ako nastupi neki od zakonom predviđenih razloga za razrešenje.

Protiv odluke Visokog saveta tužilaštva o prestanku funkcije glavnog javnog tužilaca ima pravo na žalbu Ustavnom sudu, koja isključuje pravo na ustavnu žalbu.

Vrhovni javni tužilac i glavni javni tužilac kojima prestane funkcija ostaju na funkciji javnog tužioca, u skladu sa zakonom.

Uslovi za izbor glavnog javnog tužioca i javnog tužioca

Član 159

Uslovi za izbor glavnog javnog tužioca i javnog tužioca uređuju se zakonom.

Stalnost funkcije javnog tužioca

Član 160

Funkcija javnog tužioca je stalna.

Pre navršenja radnog veka javnom tužiocu prestaje funkcija: ako sam to zatraži, ako trajno izgubi radnu sposobnost za vršenje funkcije javnog tužioca, ako mu prestane državljanstvo Republike Srbije ili ako bude razrešen.

Javni tužilac razrešava se ako bude osuđen za krivično delo na kaznu zatvora od najmanje šest meseci ili ako je u disciplinskom postupku utvrđeno da je učinio težak disciplinski prekršaj koji, prema oceni Visokog saveta tužilaštva, ozbiljno šteti ugledu javnog tužilaštva ili poverenju javnosti u javno tužilaštvo.

Odluku o prestanku funkcije javnog tužioca donosi Visoki savet tužilaštva.

Protiv odluke Visokog saveta tužilaštva o prestanku funkcije javni tužilac ima pravo na žalbu Ustavnom sudu, koja isključuje pravo na ustavnu žalbu.

Imunitet i nespojivost

Član 161

Vrhovni javni tužilac, glavni javni tužilac i javni tužilac ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje dato ili odluku donetu u vezi sa vršenjem funkcije, izuzev ako učine krivično delo kršenje zakona od strane sudskega tužioca.

Vrhovni javni tužilac, glavni javni tužilac i javni tužilac ne mogu bez odobrenja Visokog saveta tužilaštva biti lišeni slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u vezi sa vršenjem svoje funkcije.

Zakonom se uređuje koje su funkcije, poslovi ili privatni interesi nespojivi sa funkcijom Vrhovnog javnog tužioca, glavnog javnog tužioca i javnog tužioca.

Visoki savet tužilaštva

Nadležnost Visokog saveta tužilaštva

Član 162

Visoki savet tužilaštva je samostalan državni organ koji obezbeđuje i jemči samostalnost javnog tužilaštva, Vrhovnog javnog tužioca, glavnih javnih tužilaca i javnih tužilaca.

Visoki savet tužilaštva predlaže Narodnoj skupštini izbor i prestanak funkcije Vrhovnog javnog tužioca, imenuje vršioca funkcije Vrhovnog javnog tužioca, bira glavne javne tužioce i javne tužioce i odlučuje o prestanku njihove funkcije, odlučuje o drugim pitanjima položaja Vrhovnog javnog tužioca, glavnih javnih tužilaca i javnih tužilaca i vrši druge nadležnosti određene Ustavom i zakonom.

Sastav Visokog saveta tužilaštva

Član 163

Visoki savet tužilaštva čini 11 članova: pet javnih tužilaca koje biraju glavni javni tužioci i javni tužioci, četiri istaknuta pravnika koje bira Narodna skupština, Vrhovni javni tužilac i ministar nadležan za pravosuđe.

Ministar nadležan za pravosuđe ne glasa u postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti javnog tužioca.

Izbor članova Visokog saveta tužilaštva iz reda javnih tužilaca uređuje se zakonom.

Prilikom izbora javnih tužilaca u Visoki savet tužilaštva vodi se računa o najširoj predstavljenosti javnih tužilaca.

Narodna skupština bira četiri člana Visokog saveta tužilaštva među istaknutim pravnicima sa najmanje deset godina iskustva u pravnoj struci, od osam kandidata koje predloži nadležni odbor Narodne skupštine, posle javnog konkursa, glasovima dve trećine svih narodnih poslanika, u skladu sa zakonom.

Ako Narodna skupština ne izabere sva četiri člana u roku određenom zakonom, preostale članove posle isteka zakonom određenog roka, između svih kandidata koji ispunjavaju uslove za izbor, bira komisija koju čine predsednik Narodne skupštine, predsednik Ustavnog suda, predsednik Vrhovnog suda, Vrhovni javni tužilac i Zaštitnik građana, većinom glasova.

Glavni javni tužilac ne može biti biran u Visoki savet tužilaštva.

Član Visokog saveta tužilaštva kojeg je izabrala Narodna skupština mora biti dostojan te funkcije.

Član Visokog saveta tužilaštva kojeg je izabrala Narodna skupština ne može biti član političke stranke.

Ostali uslovi za izbor i nespojivost sa funkcijom člana Visokog saveta tužilaštva kojeg bira Narodna skupština uređuju se zakonom.

Mandat članova Visokog saveta tužilaštva i predsednik i potpredsednik Visokog saveta tužilaštva

Član 164

Član Visokog saveta tužilaštva bira se na pet godina.

Isto lice ne može biti ponovo birano u Visoki savet tužilaštva.

Visoki savet tužilaštva ima predsednika i potpredsednika. Predsednika Visokog saveta tužilaštva bira Visoki savet tužilaštva među članovima koji su javni tužioci, a potpredsednika među članovima koje bira Narodna skupština, na pet godina.

Pre isteka vremena na koje je izabran, članu Visokog saveta tužilaštva prestaje mandat ako sam to zatraži ili ako bude osuđen za krivično delo na kaznu zatvora od najmanje šest meseci. Članu koji je javni tužilac prestaje mandat i s prestankom funkcije javnog tužioca, a članu koji nije javni tužilac - i ako trajno izgubi radnu sposobnost za vršenje funkcije člana Visokog saveta tužilaštva.

Odluku o prestanku mandata člana Visokog saveta tužilaštva donosi Visoki savet tužilaštva. Protiv odluke dozvoljena je žalba Ustavnom sudu, koja isključuje pravo na ustavnu žalbu.

Pravno sredstvo protiv odluke Visokog saveta tužilaštva

Član 165

Protiv odluke Visokog saveta tužilaštva dozvoljena je žalba Ustavnom суду, u slučajevima propisanim Ustavom i zakonom. Izjavljena žalba Ustavnom суду isključuje pravo na podnošenje ustavne žalbe.

Imunitet članova Visokog saveta tužilaštva

Član 165a

Članovi Visokog saveta tužilaštva ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje dato u vezi sa vršenjem funkcije člana Visokog saveta tužilaštva i za glasanje prilikom donošenja odluka Visokog saveta tužilaštva.

Članovi Visokog saveta tužilaštva ne mogu bez odobrenja Visokog saveta tužilaštva biti lišeni slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela koje su učinili kao članovi Visokog saveta tužilaštva.

Šesti deo USTAVNI SUD

Položaj

Član 166

Ustavni sud je samostalan i nezavisan državni organ koji štiti ustavnost i zakonitost i ljudska i manjinska prava i slobode.

Odluke Ustavnog suda su konačne, izvršne i opšteobavezujuće.

Nadležnost

Član 167

Ustavni sud odlučuje o:

1. saglasnosti zakona i drugih opštih akata sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima,
2. saglasnosti potvrđenih međunarodnih ugovora sa Ustavom,
3. saglasnosti drugih opštih akata sa zakonom,
4. saglasnosti statuta i opštih akata autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave sa Ustavom i zakonom,
5. saglasnosti opštih akata organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, političkih stranaka, sindikata, udruženja građana i kolektivnih ugovora sa Ustavom i zakonom.

Ustavni sud:

1. rešava sukob nadležnosti između sudova i drugih državnih organa,
2. rešava sukob nadležnosti između republičkih organa i pokrajinskih organa ili organa jedinica lokalne samouprave,
3. rešava sukob nadležnosti između pokrajinskih organa i organa jedinica lokalne samouprave,
4. rešava sukob nadležnosti između organa različitih autonomnih pokrajina ili različitih jedinica lokalne samouprave,
5. odlučuje o izbornim sporovima za koje zakonom nije određena nadležnost sudova,
6. vrši i druge poslove određene Ustavom i zakonom.

Ustavni sud odlučuje o zabrani rada političke stranke, sindikalne organizacije ili udruženja građana.

Ustavni sud obavlja i druge poslove predviđene Ustavom.

Ocena ustavnosti i zakonitosti

Član 168

Postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti mogu da pokrenu državni organi, organi teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, kao i najmanje 25 narodnih poslanika. Postupak može pokrenuti i sam Ustavni sud.

Svako pravno ili fizičko lice ima pravo na inicijativu za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti.

Zakon ili drugi opšti akt koji nije saglasan Ustavu ili zakonu prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda u službenom glasilu.

Ustavni sud može, do donošenja konačne odluke i pod uslovima određenim zakonom, obustaviti izvršenje pojedinačnog akta ili radnje preduzete na osnovu zakona ili drugog opštег akta čiju ustavnost ili zakonitost ocenjuje.

Ustavni sud može oceniti saglasnost zakona i drugih opštih akata sa Ustavom, opštih akata sa zakonom i po prestanku njihovog važenja, ako je postupak ocene ustavnosti pokrenut najkasnije u roku od šest meseci od prestanka njihovog važenja.

Ocena ustavnosti zakona pre njegovog stupanja na snagu

Član 169

Na zahtev najmanje jedne trećine narodnih poslanika, Ustavni sud je dužan da u roku od sedam dana oceni ustavnost zakona koji je izglasан, a ukazom još nije proglašen.

Ako zakon bude proglašen pre donošenja odluke o ustavnosti, Ustavni sud će nastaviti da postupa prema zahtevu, u skladu sa redovnim postupkom za ocenu ustavnosti zakona.

Ako Ustavni sud doneše odluku o neustavnosti zakona pre njegovog proglašenja, ova odluka će stupiti na snagu danom proglašenja zakona.

Postupak za ocenu ustavnosti ne može biti pokrenut protiv zakona čija je usklađenost sa Ustavom utvrđena pre njegovog stupanja na snagu.

Ustavna žalba

Član 170

Ustavna žalba se može izjaviti protiv pojedinačnih akata ili radnji državnih organa ili organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, a kojima se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom, ako su iscrpljena ili nisu predviđena druga pravna sredstva za njihovu zaštitu.

Obezbeđenje izvršenja odluke

Član 171

Svako je dužan da poštuje i izvršava odluku Ustavnog suda.

Ustavni sud svojom odlukom uređuje način njenog izvršenja, kada je to potrebno.

Izvršenje odluka Ustavnog suda uređuje se zakonom.

Sastav Ustavnog suda. Izbor i imenovanje sudija Ustavnog suda

Član 172

Ustavni sud čini 15 sudija koji se biraju i imenuju na devet godina.

Pet sudija Ustavnog suda bira Narodna skupština, pet imenuje predsednik Republike, a pet opšta sednica Vrhovnog suda.

Narodna skupština bira pet sudija Ustavnog suda između deset kandidata koje predloži predsednik Republike, predsednik Republike imenuje pet sudija Ustavnog suda između deset kandidata koje predloži Narodna skupština, a opšta sednica Vrhovnog suda imenuje pet sudija između deset kandidata koje na zajedničkoj sednici predlože Visoki savet sudstva i Visoki savet tužilaštva.

Sa svake od predloženih lista kandidata jedan od izabralih kandidata mora biti sa teritorije autonomnih pokrajina.

Sudija Ustavnog suda se bira i imenuje među istaknutim pravnicima sa najmanje 40 godina života i 15 godina iskustva u pravnoj struci.

Jedno lice može biti birano ili imenovano za sudiju Ustavnog suda najviše dva puta.

Sudije Ustavnog suda iz svog sastava biraju predsednika na period od tri godine, tajnim glasanjem.

Sukob interesa. Imunitet

Član 173

Sudija Ustavnog suda ne može vršiti drugu javnu ili profesionalnu funkciju niti posao, izuzev profesure na pravnom fakultetu u Republici Srbiji, u skladu sa zakonom.

Sudija Ustavnog suda uživa imunitet kao narodni poslanik. O njegovom imunitetu odlučuje Ustavni sud.

Prestanak dužnosti sudije Ustavnog suda

Član 174

Sudiji Ustavnog suda dužnost prestaje istekom vremena na koje je izabran ili imenovan, na njegov zahtev, kad napuni zakonom propisane opšte uslove za starosnu penziju ili razrešenjem.

Sudija Ustavnog suda razrešava se ako povredi zabranu sukoba interesa, trajno izgubi radnu sposobnost za dužnost sudije Ustavnog suda, bude osuđen na kaznu zatvora ili za kažnjivo delo koje ga čini nedostojnim dužnosti sudije Ustavnog suda.

O prestanku dužnosti sudije, na zahtev ovlašćenih predлагаča za izbor, odnosno imenovanje za izbor sudije Ustavnog suda, odlučuje Narodna Skupština. Inicijativu za pokretanje postupka za razrešenje može da podnese Ustavni sud.

Način odlučivanja u Ustavnom суду. Zakon o Ustavnom суду

Član 175

Ustavni sud odluke donosi većinom glasova svih sudija Ustavnog suda.

Odluku da samostalno pokrene postupak za ocenu ustavnosti ili zakonitosti Ustavni sud donosi dvotrećinskom većinom glasova svih sudija.

Uređenje Ustavnog suda i postupak pred Ustavnim sudom i pravno dejstvo njegovih odluka, uređuju se zakonom.

Sedmi deo TERITORIJALNO UREĐENJE

1. Pokrajinska autonomija i lokalna samouprava

Pojam

Član 176

Građani imaju pravo na pokrajinsku autonomiju i lokalnu samoupravu, koje ostvaruju neposredno ili preko svojih slobodno izabranih predstavnika.

Autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave imaju status pravnih lica.

Razgraničenje nadležnosti

Član 177

Jedinice lokalne samouprave nadležne su u pitanjima koja se, na svrshodan način, mogu ostvarivati unutar jedinice lokalne samouprave, a autonomne pokrajine u pitanjima koja se, na svrshodan način, mogu ostvarivati unutar autonomne pokrajine, u kojima nije nadležna Republika Srbija.

Koja su pitanja od republičkog, pokrajinskog i lokalnog značaja određuje se zakonom.

Poveravanje nadležnosti

Član 178

Republika Srbija može zakonom poveriti autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave pojedina pitanja iz svoje nadležnosti.

Autonomna pokrajina može odlukom poveriti jedinicama lokalne samouprave pojedina pitanja iz svoje nadležnosti.

Sredstva za vršenje poverenih nadležnosti obezbeđuje Republika Srbija ili autonomna pokrajina, zavisno od toga ko je poverio nadležnosti.

Prava i obaveze autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave i ovlašćenja Republike Srbije i autonomnih pokrajina u nadzoru nad vršenjem poverenih nadležnosti uređuju se zakonom.

Pravo na samostalno uređivanje organa

Član 179

Autonomne pokrajine, u skladu sa Ustavom i statutom autonomne pokrajine, a jedinice lokalne samouprave, u skladu sa Ustavom i zakonom, samostalno propisuju uređenje i nadležnost svojih organa i javnih službi.

Skupština autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave

Član 180

Skupština je najviši organ autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Skupštinu autonomne pokrajine čine poslanici, a skupštinu jedinice lokalne samouprave odbornici.

Poslanici i odbornici biraju se na period od četiri godine, na neposrednim izborima tajnim glasanjem, i to poslanici u skladu sa odlukom skupštine autonomne pokrajine, a odbornici, u skladu sa zakonom.

U autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave u kojima živi stanovništvo mešovitog nacionalnog sastava, omogućuje se srazmerna zastupljenost nacionalnih manjina u skupštinama, u skladu sa zakonom.

Saradnja autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave

Član 181

Autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave sarađuju sa odgovarajućim teritorijalnim zajednicama i jedinicama lokalne samouprave drugih država, u okviru spoljne politike Republike Srbije, uz poštovanje teritorijalnog jedinstva i pravnog porekla Republike Srbije.

2. Autonomne pokrajine

Pojam, osnivanje i teritorija autonomne pokrajine

Član 182

Autonomne pokrajine su autonomne teritorijalne zajednice osnovane Ustavom, u kojima građani ostvaruju pravo na pokrajinsku autonomiju.

Republika Srbija ima Autonomnu pokrajinu Vojvodinu i Autonomnu pokrajinu Kosovo i Metohija. Suštinska autonomija Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija urediće se posebnim zakonom koji se donosi po postupku predviđenom za promenu Ustava.

Nove autonomne pokrajine mogu se osnivati, a već osnovane ukidati ili spajati po postupku predviđenom za promenu Ustava. Predlog za osnivanje novih ili ukidanje, odnosno spajanje postojećih autonomnih pokrajina utvrđuju građani na referendumu, u skladu sa zakonom.

Teritorija autonomnih pokrajina i uslovi pod kojima se može promeniti granica između autonomnih pokrajina određuje se zakonom. Teritorija autonomnih pokrajina ne može se menjati bez saglasnosti njenih građana izražene na referendumu, u skladu sa zakonom.

Nadležnost autonomnih pokrajina

Član 183

Autonomne pokrajine, u skladu sa Ustavom i svojim statutom, uređuju nadležnost, izbor, organizaciju i rad organa i službi koje osnivaju.

Autonomne pokrajine, u skladu sa zakonom, uređuju pitanja od pokrajinskog značaja u oblasti:

1. prostornog planiranja i razvoja,
2. poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, lova, ribolova, turizma, ugostiteljstva, banja i lečilišta, zaštite životne sredine, industrije i zanatstva, drumskog, rečnog i železničkog saobraćaja i uređivanja puteva, priređivanja sajmova i drugih privrednih manifestacija,
3. prosvete, sporta, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite i javnog informisanja na pokrajinskom nivou.

Autonomne pokrajine se staraju o ostvarivanju ljudskih i manjinskih prava, u skladu sa zakonom.

Autonomne pokrajine utvrđuju simbole pokrajine i način njihovog korišćenja.

Autonomne pokrajine upravljaju pokrajinskom imovinom na način predviđen zakonom.

Autonomne pokrajine, u skladu sa Ustavom i zakonom, imaju izvorne prihode, obezbeđuju sredstva jedinicama lokalne samouprave za obavljanje poverenih poslova, donose svoj budžet i završni račun.

Finansijska autonomija autonomnih pokrajina

Član 184

Autonomna pokrajinina ima izvorne prihode kojima finansira svoje nadležnosti.

Vrste i visina izvornih prihoda autonomnih pokrajina određuju se zakonom.

Zakonom se određuje učešće autonomnih pokrajina u delu prihoda Republike Srbije.

Budžet Autonomne pokrajine Vojvodine iznosi najmanje 7% u odnosu na budžet Republike Srbije, s tim što se tri sedmine od budžeta Autonomne pokrajine Vojvodine koristi za finansiranje kapitalnih rashoda.

Pravni akti autonomne pokrajine

Član 185

Najviši pravni akt autonomne pokrajine je statut.

Statut autonomne pokrajine donosi njena skupština, uz prethodnu saglasnost Narodne skupštine.

O pitanjima iz svoje nadležnosti autonomna pokrajina donosi odluke i druga opšta akta.

Nadzor nad radom organa autonomne pokrajine

Član 186

Vlada može pred Ustavnim sudom pokrenuti postupak za ocenu ustavnosti ili zakonitosti odluke autonomne pokrajine, pre njenog stupanja na snagu. U tom slučaju, Ustavni sud može, do donošenja svoje odluke, odložiti stupanje na snagu osporene odluke autonomne pokrajine.

Zaštita pokrajinske autonomije

Član 187

Organ određen statutom autonomne pokrajine ima pravo žalbe Ustavnom суду ako se pojedinačnim aktom ili radnjom državnog organa ili organa jedinice lokalne samouprave onemogućava vršenje nadležnost autonomne pokrajine.

Organ određen statutom autonomne pokrajine može pokrenuti postupak za ocenu ustavnosti ili zakonitosti zakona i drugog opštег akta Republike Srbije ili opštег akta jedinice lokalne samouprave kojim se povređuje pravo na pokrajinsku autonomiju.

3. Lokalna samouprava

Osnovne odredbe

Član 188

Jedinice lokalne samouprave su opštine, gradovi i grad Beograd.

Teritorija i sedište jedinice lokalne samouprave određuje se zakonom.

Osnivanju, ukidanju i promeni teritorije jedinice lokalne samouprave prethodi referendum na teritoriji te jedinice lokalne samouprave.

Poslovi jedinice lokalne samouprave finansiraju se iz izvornih prihoda jedinice lokalne samouprave, budžeta Republike Srbije, u skladu sa zakonom, i budžeta autonomne pokrajine, kada je autonomna pokrajina poverila jedinicama lokalne samouprave obavljanje poslova iz svoje nadležnosti, u skladu sa odlukom skupštine autonomne pokrajine.

Položaj jedinica lokalne samouprave

Član 189

Opštine se osnivaju i ukidaju zakonom.

Grad se osniva zakonom, u skladu sa kriterijumima predviđenim zakonom kojim se uređuje lokalna samouprava.

Grad ima nadležnosti koje su Ustavom poverene opštini, a zakonom mu se mogu poveriti i druge nadležnosti.

Statutom grada može se predvideti da se na teritoriji grada obrazuju dve ili više gradskih opština. Statutom grada se uređuju poslovi iz nadležnosti grada koje vrše gradske opštine.

Položaj grada Beograda, glavnog grada Republike Srbije, uređuje se zakonom o glavnom gradu i statutom grada Beograda. Grad Beograd ima nadležnosti koje su Ustavom i zakonom poverene opštini i gradu, a zakonom o glavnom gradu mogu mu se poveriti i druge nadležnosti.

Nadležnost opštine

Član 190

Opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom:

1. uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti;
2. uređuje i obezbeđuje korišćenje građevinskog zemljišta i poslovног prostora;

3. stara se o izgradnji, rekonstrukciji, održavanju i korišćenju lokalnih puteva i ulica i drugih javnih objekata od opštinskog značaja; uređuje i obezbeđuje lokalni prevoz;
4. stara se o zadovoljavanju potreba građana u oblasti prosvete, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite, dečije zaštite, sporta i fizičke kulture;
5. stara se o razvoju i unapređenju turizma, zanatstva, ugostiteljstva i trgovine;
6. stara se o zaštiti životne sredine, zaštiti od elementarnih i drugih nepogoda; zaštiti kulturnih dobara od značaja za opštinu;
7. zaštiti, unapređenju i korišćenju poljoprivrednog zemljišta;
8. obavlja i druge poslove određene zakonom.

Opština samostalno, u skladu sa zakonom, donosi svoj budžet i završni račun, urbanistički plan i program razvoja opštine, utvrđuje simbole opštine i njihovu upotrebu.

Opština se stara o ostvarivanju, zaštiti i unapređenju ljudskih i manjinskih prava, kao i o javnom informisanju u opštini.

Opština samostalno upravlja opštinskom imovinom, u skladu sa zakonom.

Opština, u skladu sa zakonom, propisuje prekršaje za povrede opštinskih propisa.

Pravni akti i organi opštine

Član 191

Najviši pravni akt opštine je statut. Statut donosi skupština opštine.

Skupština opštine donosi opšte akte iz svoje nadležnosti, usvaja budžet i završni račun opštine, donosi plan razvoja i prostorni plan opštine, raspisuje opštinski referendum i vrši druge poslove određene zakonom i statutom.

Organji opštine su skupština opštine i drugi organi određeni statutom, u skladu sa zakonom.

Skupština opštine odlučuje o izboru izvršnih organa opštine, u skladu sa zakonom i statutom.

Izbor izvršnih organa grada i grada Beograda uređuje se zakonom.

Nadzor nad radom opštine

Član 192

Vlada je dužna da obustavi od izvršenja opšti akt opštine za koji smatra da nije saglasan Ustavu ili zakonu i da u roku od pet dana pokrene postupak za ocenjivanje njegove ustavnosti ili zakonitosti.

Vlada može, pod uslovima određenim zakonom, raspustiti skupštinu opštine.

Istovremeno sa raspuštanjem skupštine opštine, Vlada imenuje privremeni organ koji obavlja poslove iz nadležnosti skupštine, vodeći računa o političkom i nacionalnom sastavu raspuštenе skupštine opštine.

Zaštita lokalne samouprave

Član 193

Organ određen statutom opštine ima pravo žalbe Ustavnom суду ako se pojedinačnim aktom ili radnjom državnog organa ili organa jedinice lokalne samouprave onemogućava vršenje nadležnosti opštine.

Organ određen statutom opštine može da pokrene postupak za ocenu ustavnosti ili zakonitosti zakona i drugog opštег akta Republike Srbije ili autonomne pokrajine kojim se povređuje pravo na lokalnu samoupravu.

Osmi deo USTAVNOST I ZAKONITOST

Hijerarhija domaćih i međunarodnih opštih pravnih akata

Član 194

Pravni poredak Republike Srbije je jedinstven.

Ustav je najviši pravni akt Republike Srbije.

Svi zakoni i drugi opšti akti doneti u Republici Srbiji moraju biti saglasni sa Ustavom.

Potvrđeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava deo su pravnog poretku Republike Srbije. Potvrđeni međunarodni ugovori ne smeju biti u suprotnosti sa Ustavom.

Zakoni i drugi opšti akti doneti u Republici Srbiji ne smeju biti u suprotnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava.

Hijerarhija domaćih opštih pravnih akata

Član 195

Svi podzakonski opšti akti Republike Srbije, opšti akti organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, političkih stranaka, sindikata i udruženja građana i kolektivni ugovori moraju biti saglasni zakonu.

Statuti, odluke i svi drugi opšti akti autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave moraju biti saglasni sa zakonom.

Svi opšti akti autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave moraju biti saglasni njihovim statutima.

Objavljivanje zakona i drugih opštih akata

Član 196

Zakoni i svi drugi opšti akti, objavljaju se pre stupanja na snagu.

Ustav, zakoni i podzakonski opšti akti Republike Srbije objavljaju se u republičkom službenom glasilu, a statuti, odluke i drugi opšti akti autonomnih pokrajina, objavljaju se u pokrajinskom službenom glasilu.

Statuti i opšti akti jedinica lokalne samouprave, objavljaju se u lokalnim službenim glasilima.

Zakoni i drugi opšti akti stupaju na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja i mogu da stupe na snagu ranije samo ako za to postoje naročito opravdani razlozi, utvrđeni prilikom njihovog donošenja.

Zabrana povratnog dejstva zakona i drugih opštih akata

Član 197

Zakoni i svi drugi opšti akti ne mogu imati povratno dejstvo.

Izuzetno, samo pojedine odredbe zakona mogu imati povratno dejstvo, ako to nalaže opšti interes utvrđen pri donošenju zakona.

Odredba krivičnog zakona može imati povratno dejstvo samo ako je blaža za učinioca krivičnog dela.

Zakonitost uprave

Član 198

Pojedinačni akti i radnje državnih organa, organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, organa autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave, moraju biti zasnovani na zakonu.

Zakonitost konačnih pojedinačnih akata kojima se odlučuje o pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu podleže preispitivanju pred sudom u upravnom sporu, ako u određenom slučaju zakonom nije predviđena drugačija sudska zaštita.

Jezik postupka

Član 199

Svako ima pravo da koristi svoj jezik u postupku pred sudom, drugim državnim organom ili organizacijom koja vrši javna ovlašćenja, kada se rešava o njegovom pravu ili obavezi.

Neznanje jezika na kome se postupak vodi ne sme biti smetnja za ostvarivanje i zaštitu ljudskih i manjinskih prava.

Vanredno stanje

Član 200

Kada javna opasnost ugrožava opstanak države ili građana, Narodna skupština proglašava vanredno stanje.

Odluka o vanrednom stanju važi najduže 90 dana. Po isteku ovog roka, Narodna skupština odluku o vanrednom stanju može produžiti za još 90 dana, većinom od ukupnog broja narodnih poslanika.

Za vreme vanrednog stanja, Narodna skupština se sastaje bez posebnog poziva i ne može biti raspuštena.

Proglašavajući vanredno stanje Narodna skupština može propisati mere kojima se odstupa od Ustavom zajemčenih ljudskih i manjinskih prava.

Kad Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donose zajedno predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade, pod istim uslovima kao i Narodna skupština.

Kad Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, mere kojima se odstupa od ljudskih i manjinskih prava može propisati Vlada, uredbom, uz supotpis predsednika Republike.

Mere odstupanja od ljudskih i manjinskih prava koje propišu Narodna skupština ili Vlada važe najduže 90 dana, a po isteku ovog roka mogu se obnoviti pod istim uslovima.

Kad odluku o vanrednom stanju nije donela Narodna skupština, Narodna skupština je potvrđuje u roku od 48 sati od njenog donošenja, odnosno čim bude u mogućnosti da se sastane. Ako Narodna skupština ne potvrdi ovu odluku, odluka prestaje da važi završetkom prve sednice Narodne skupštine održane po proglašenju vanrednog stanja.

Kad mere kojima se odstupa od ljudskih i manjinskih prava nije propisala Narodna skupština, Vlada je dužna da uredbu o merama odstupanja od ljudskih i manjinskih prava podnese na potvrdu Narodnoj skupštini u roku od 48 sati od njenog donošenja, odnosno čim Narodna skupština bude u mogućnosti da se sastane. U suprotnom, mere odstupanja prestaju da važe 24 sata od početka prve sednice Narodne skupštine održane po proglašenju vanrednog stanja.

Ratno stanje

Član 201

Ratno stanje proglašava Narodna skupština.

Kad Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju ratnog stanja donose zajedno predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade.

Proglašavajući ratno stanje Narodna skupština može propisati mere kojima se odstupa od Ustavom zajemčenih ljudskih i manjinskih prava.

Kad Narodna skupština ne može da se sastane, mere odstupanja od Ustavom zajemčenih ljudskih i manjinskih prava zajedno utvrđuju predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade.

Sve mere propisane u periodu ratnog stanja potvrđuje Narodna skupština kad bude u mogućnosti da se sastane.

Odstupanja od ljudskih i manjinskih prava u vanrednom i ratnom stanju

Član 202

Po proglašenju vanrednog ili ratnog stanja, dozvoljena su odstupanja od ljudskih i manjinskih prava zajemčenih Ustavom, i to samo u obimu u kojem je to neophodno.

Mere odstupanja ne smeju da dovedu do razlikovanja na osnovu rase, pola, jezika, veroispovesti, nacionalne pripadnosti ili društvenog porekla.

Mere odstupanja od ljudskih i manjinskih prava prestaju da važe prestankom vanrednog ili ratnog stanja.

Mere odstupanja ni u kom slučaju nisu dozvoljene u pogledu prava zajemčenih čl. 23, 24, 25, 26, 28, 32, 34, 37, 38, 43, 45, 47, 49, 62, 63, 64. i 78. Ustava.

Deveti deo PROMENA USTAVA

Predlog za promenu Ustava i usvajanje promene Ustava

Član 203

Predlog za promenu Ustava može podneti najmanje jedna trećina od ukupnog broja narodnih poslanika, predsednik Republike, Vlada i najmanje 150.000 birača.

O promeni Ustava odlučuje Narodna skupština.

Predlog za promenu Ustava usvaja se dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika.

Ako ne bude postignuta potrebna većina, promeni Ustava po pitanjima sadržanim u podnetom predlogu koji nije usvojen, ne može se pristupiti u narednih godinu dana.

Ako Narodna skupština usvoji predlog za promenu Ustava, pristupa se izradi, odnosno razmatranju akta o promeni Ustava.

Narodna skupština usvaja akt o promeni Ustava dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika i može odlučiti da ga i građani potvrde na republičkom referendumu.

Narodna skupština je dužna da akt o promeni Ustava stavi na republički referendum radi potvrđivanja, ako se promena Ustava odnosi na preambulu Ustava, načela Ustava, ljudska i manjinska prava i slobode, uređenje vlasti, proglašavanje ratnog i vanrednog stanja, odstupanje od ljudskih i manjinskih prava u vanrednom i ratnom stanju ili postupak za promenu Ustava.

Kada se akt o promeni Ustava stavi na potvrđivanje, građani se na referendumu izjašnjavaju najkasnije u roku od 60 dana od dana usvajanja akta o promeni Ustava. Promena Ustava je usvojena ako je za promenu na referendumu glasala većina izaslih birača.

Akt o promeni Ustava koji je potvrđen na republičkom referendumu stupa na snagu kada ga proglaši Narodna skupština.

Ako Narodna skupština ne odluči da akt o promeni Ustava stavi na potvrđivanje, promena Ustava je usvojena izglasavanjem u Narodnoj skupštini, a akt o promeni Ustava stupa na snagu kada ga proglaši Narodna skupština.

Zabrana promene Ustava

Član 204

Ustav ne može biti promenjen za vreme ratnog ili vanrednog stanja.

Ustavni zakon

Član 205

Za sprovođenje promene Ustava donosi se ustavni zakon.

Ustavni zakon se donosi dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika.

Deseti deo ZAVRŠNA ODREDBA

Član 206

Ovaj ustav stupa na snagu danom proglašenja u Narodnoj skupštini.